

Міністерство освіти і науки України
Рівненський державний гуманітарний університет
Інститут мистецтв
Кафедра духових та ударних інструментів

УДК [780.8:780.641.]:78(477.8).19/20

ГАШПАН ЯНА РУСЛАНІВНА

Кваліфікаційна робота

**ФЛЕЙТА В МУЗИЧНІЙ КУЛЬТУРІ БУКОВИНИ
В ХХ – НА ПОЧАТКУ ХХІ СТОЛІТТЯ**

на здобуття освітнього ступеня "Магістр"
спеціальності 025 "Музичне мистецтво"

Науковий керівник:
доктор філософії, старший викладач
Пастушок Тарас Васильович

Рівне – 2023

Гашпан Я. Р. " Флейта в музичній культурі Буковини в ХХ - на початку ХХІ століття": кваліфікаційна робота на здобуття освітнього ступеня «Магістр» / [наук. кер. – доктор філософії, старший викладач Пастушок Т. В.]. – Рівне: РДГУ, 2023.

В магістерській кваліфікаційній роботі прослідковується історичний шлях передумов виникнення та розвитку виконавської школи гри на флейті в Україні, аналізується творча діяльність регіональних флейтових шкіл.

У науковій роботі представлені довідково-інформаційні матеріали про фундаторів та керівників класу флейти на Буковині, надається характеристика їх педагогічної, виконавської, наукової та навчально-методичної діяльності.

Рецензент: Даюк Жанна Юріївна – кандидат педагогічних наук, доцент, доцент кафедри естрадної музики Інституту мистецтв Рівненського державного гуманітарного університету.

Зміст

ВСТУП.....	4
 РОЗДІЛ I ПЕРЕДУМОВИ СТАНОВЛЕННЯ ТА РОЗВИТКУ ШКОЛИ ГРИ НА ФЛЕЙТІ В УКРАЇНІ	
1.1. Еволюція виконавської школи гри на флейті в Україні.....	10
1.2. Шляхи становлення та розвитку регіональних шкіл гри на флейті в Західній Україні.....	24
ВИСНОВКИ ДО ПЕРШОГО РОЗДІЛУ.....	28
 РОЗДІЛ II. ЕВОЛЮЦІЯ ШКОЛИ ГРИ НА ФЛЕЙТІ НА БУКОВИНІ	
2.1. Музична освіта Буковини.....	29
2.2. Творча та навчально-методична діяльність педагогів класу флейти в початкових музичних закладах освіти Буковини.....	34
2.3. Творча, наукова та навчально-методична діяльність педагогів класу флейти у мистецьких закладах вищої освіти I-IV рівнів акредитації Буковини.....	51
ВИСНОВКИ ДО ДРУГОГО РОЗДІЛУ.....	55
ВИСНОВКИ.....	57
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ.....	60
ДОДАТКИ.....	67

ВСТУП

Актуальність дослідження. Складні та неоднозначні перетворення, які відбуваються в нашому суспільстві вимагають глобальних змін у свідомості кожної особистості, в системі його ціннісних орієнтацій, що аргументує зміни в акцентах педагогічної діяльності, підходів до змісту освіти, в методиках і технологіях навчання. Не виключенням є і мистецька освіта, що є вагомою та невід'ємною складовою загальної освіти, і детермінує проблему естетичного розвитку особистості, спрямовується на забезпечення високого рівня професіоналізму майбутніх фахівців в царині музичного мистецтва.

В усі часи, для кожного народу її традиційна культурна спадщина залишається основою, на якій базується духовність. Щоб зберегти, передати у спадок прийдешнім поколінням, розвинути та примножити, ми маємо вивчати, берегти та популяризувати культурні та освітні надбання.

Як один з найдавніших та найрозповсюдженіших видів мистецтва, духове інструментально-виконавське мистецтво було і залишається в центрі уваги музикознавчих досліджень відомих вчених, молодих науковців, виконавців-практиків та педагогів. Широке коло зацікавленості спричинене багатьма чинниками, які пояснюються самою природою духового виконавства: історичними поступами розвитку, еволюцією виконавських традицій, становленням та утворенням жанрових форм, створенням та поширенням системи професійної освіти та ін.

Історія розвитку українського духового інструментально-ансамблевого та оркестрового виконавства всебічно висвітлювалась в наукових та навчально-методичних працях В. Апатського, В. Посвалюка, А. Карпяка, Р. Вовка, В. Богданова, П. Круля, І. Гишки, В. Громченка, Я. Сверлюка, В. Качмарчика, С. Цюлюпи, Ю. Рудчука та інших.

Проблемами дослідження еволюції становлення та розвитку виконавських шкіл в Україні займалися науковці-мистецтвознавці В. Апатський, В. Посвалюк, І. Гишка, С. Цюлюпа та ін.

Питання еволюції культурно-просвітницького руху на Буковині розглядаються у наукових публікаціях І. Дутчака, А. Кобилянської, О. Михайличенко, К. Сاینчука, І. Ярошенка та ін., цікавими та корисними для нашої кваліфікаційної магістерської роботи є праці сучасних науковців в царині досліджень виконавських шкіл гри на флейті (В. Апатський, А. Карпак та ін.), праці провідних науковців у галузі теорії та методики інструментального навчання (А. Карпак, В. Качмарчик, Я. Кушнір. Ю. Наймушина та ін.).

Визнаючи актуальність означеної тематики, варто зауважити, що в працях названих науковців-дослідників практично відсутній ґрунтовний та систематизований аналіз діяльності виконавської флейтової школи та її ролі у розвитку музичного мистецтва на Буковині.

Таким чином, актуальність визначеної проблеми, її теоретичне і практичне значення для фахової підготовки студентів у закладах мистецької освіти і зумовили вибір теми магістерської кваліфікаційної роботи "Флейта в музичній культурі Буковини в ХХ - на початку ХХІ століття".

Зв'язок роботи з науковими програмами, планами, темами кафедри (університету). Магістерська кваліфікаційна робота входить до плану науково-дослідної роботи кафедри духових та ударних інструментів Рівненського державного гуманітарного університету і складає частину наукового напрямку "Історія становлення та перспективи розвитку духової музики в Західній Україні". Тему магістерської роботи затверджено Вченою радою Рівненського державного гуманітарного університету.

Об'єкт дослідження – мистецтво гри на флейті в Україні: виконавські школи, концертна, науково-методична та педагогічна діяльність провідних

виконавців, педагогів класу флейти.

Предмет дослідження – історичний розвиток школи гри на флейті на Буковині та його конкретизація в діяльності кращих представників

Мета дослідження – розкрити передумови виникнення та сутність процесу становлення та перспективи розвитку виконавської школи гри на флейті на Буковині, як закономірного історичного процесу, поглибити і розширити загальний та музичний тезаурус професіоналів та любителів флейтового інструментального виконавства.

Відповідно до поставленої мети вирішується комплекс наступних **завдань**:

- проаналізувати історичні передумови виникнення флейтової виконавської школи в Україні;
- розкрити джерела становлення виконавської школи гри на флейті на Буковині;
- проаналізувати розвиток виконавства на флейті в контексті інструментальної, ансамблевої та оркестрової практики;
- визначити характерні риси школи гри на флейті на Буковині;
- висвітлити виконавську та педагогічну діяльність фундаторів та провідних викладачів класу флейти в мистецьких закладах Буковини;
- висвітлити концертну діяльність флейтистів у професійних творчих колективах Буковини;
- проаналізувати основні завдання та мету проведення конкурсів і фестивалів духової музики на Буковині.

Методологічну та теоретичну основу наукової роботи становлять праці провідних дослідників з проблем історії розвитку українського духового інструментально-ансамблевого виконавства (В. Апатський, А. Карп'як, В. Богданов, П. Круля, І. Гишка, С. Цюлюпа, В. Громченко, В. Качмарчик, Ю. Рудчук та ін.), дослідження проблем еволюції культурно-просвітницького руху на Буковині (І.

Дутчак, А. Кобилянська, О. Михайличенко, К. Саїнчук, І. Ярошенко та ін.); праці сучасних науковців в царині досліджень виконавських шкіл гри на флейті (В. Апатський, А. Карп'як та ін.), праці провідних науковців у галузі теорії та методики інструментального навчання (А. Карп'як, В. Качмарчик, Я. Кушнір, Ю. Наймушина та ін.).

Методи дослідження. Для реалізації поставлених завдань використовувався комплекс наступних методів:

теоретичні – (аналіз, синтез, аналогія, узагальнення тощо) з метою вивчення історичних, архівних джерел з питань кваліфікаційної роботи;

історико-генетичні – з метою розгляду витоків зародження та становлення професійного духового виконавства на Буковині;

історико-порівняльний – з метою вивчення досвіду виконавських шкіл гри на флейті в Україні.

Організація дослідження. Дослідження відбувалося у три етапи протягом 2022-2023 років згідно затвердженого календарного плану. Цей період характеризується наступними етапами з написання магістерського дослідження.

Перший етап.

На першому етапі (вересень 2022 р.) відбулось затвердження теми кваліфікаційного магістерського дослідження "Флейта в музичній культурі Буковини в ХХ - на початку ХХІ століття";

(жовтень 2022 р.) визначена структура наукової роботи згідно до нормативних вимог;

(листопад-січень 2023 р.) вивчалась історична та психолого-педагогічна література з питань кваліфікаційної роботи, був написаний вступ.

Другий етап.

На другому етапі була закінчена робота по написанню I розділу кваліфікаційної роботи. На цьому етапі (квітень 2023 р.) підготовлена та

опублікована стаття з теми дослідження у збірнику наукових праць "Історія становлення та перспективи розвитку духової музики в контексті національної культури України та зарубіжжя", випуск №15, укладач С. Цюлюпа, видавництво "Волинські обереги", та участь у XV Міжнародній науково-практичній конференції, РДГУ, 28-29 квітня 2023 р.(Сертифікат).

Впродовж квітня-серпня 2023 р. був написаний другий розділ магістерського дослідження, сформульовані висновки до розділів та загальні висновки кваліфікаційної наукової роботи (листопад 2023 р.), підготовлені додатки.

На **третьому етапі** був оформлений список використаних джерел та проведено редагування та оформлення наукової кваліфікаційної роботи, відбувалась підготовка до захисту наукової кваліфікаційної роботи.

Наукова новизна і теоретичне значення одержаних результатів:

Кваліфікаційна наукова робота на здобуття освітнього ступеня "Магістр" є однією із перших спроб у вітчизняній науці, що присвячується дослідженню передумов створення, становленню та перспективам розвитку виконавської школи гри на флейті на Буковині. Магістерська кваліфікаційна робота вводить до наукового обігу нові історичні та методико-педагогічні матеріали, що сприяють збагаченню масиву відомостей з питань функціонування виконавської флейтової школи на Буковині, дослідження систематизує відомості про фундаторів, видатних виконавців та викладачів по класу флейти, що відіграли істотну роль в музичній культурі регіону.

У роботі *систематизовано*:

- відомості про сутність, зміст та форми наукової та навчально-методичної діяльності кращих представників школи гри на флейті на Буковині;
- відомості про педагогічну та виконавську діяльність флейтистів Буковини;
- відомості про діяльність флейтистів у мистецьких спілках, гільдіях та в організації конкурсно-фестивального руху на Буковині.

обґрунтовано:

- історичні шляхи становлення та розвитку виконавської школи гри на флейті на Буковині.

Практичне значення одержаних результатів. Сформульовані у науковому дослідженні основні положення, висновки, викладений фактичний матеріал можуть бути використані при написанні наукових статей, навчально-методичних посібників, методичних рекомендацій.

Результати кваліфікаційної наукової роботи можуть бути впроваджені у навчально-виховний процес студентів закладів мистецького спрямування під час опанування навчального курсу „Історія інструментального духового виконавства” та "Методика навчання гри на духових інструментах"

До перспектив подальших наукових пошуків слід віднести здійснення аналізу та вивчення діяльності шкіл гри на флейті в інших регіонах України.

Апробація результатів дослідження. Положення й висновки магістерського дослідження пройшли апробацію на XV Міжнародній науково-практичній конференції «Історія становлення та перспективи розвитку духової музики в контексті національної культури України та зарубіжжя» (Рівне, квітень 2023 р.).

Публікації. За темою і результатами магістерського дослідження була підготовлена і видана наукова стаття – "Флейта в музичній культурі Буковини" у збірнику наукових праць «Історія становлення та перспективи розвитку духової музики в контексті національної культури України та зарубіжжя», Випуск 15 / Упорядник С.Д. Цюлюпа. – Рівне: Волинські обереги, 2023. С. 80-83.

Структура роботи. Робота складається зі вступу, двох розділів, висновків до кожного розділу, загальних висновків, списку використаних джерел та додатків.

Повний обсяг роботи складає 73 сторінки, з них 59 сторінок основного тексту. Список використаних джерел становить 62 найменувань.

РОЗДІЛ I

ПЕРЕДУМОВИ СТАНОВЛЕННЯ ТА РОЗВИТКУ ШКОЛИ ГРИ НА ФЛЕЙТІ В УКРАЇНІ

1.1. Еволюція виконавської школи гри на флейті в Україні.

Флейта є одним з найдавніших музичних інструментів, що використовувались людством протягом віків. Флейти, зроблені з кісток або рогів тварин, були присутні в народних обрядах, ритуалах та побутовому музикуванні.

Історія флейтового виконавства в Україні є багатогранною та відображає багатство української музичної культури. Вона віддзеркалює народні традиції, класичне мистецтво та сучасні тенденції. Флейта стала невід'ємною складовою української музичної сцени, втілюючи красу і глибину української душі через свої звучання та мелодії.

Історія флейтового мистецтва в Україні охоплює довгий шлях розвитку. Від початкових етапів використання флейти в народних традиціях до формування професійної флейтової освіти, флейтове мистецтво в Україні пройшло через численні етапи трансформації та вдосконалення.

Поширення флейтового мистецтва в Україні має свої корені в давніх часах. Знахідки археологічних розкопок свідчать про використання флейти ще у скіфських та сарматських культурах, давніх слов'янських племенах, що існували на території сучасної України.

У середньовіччі флейта також займала важливе місце в музичному житті України, використовуючись як сольний інструмент та в складі оркестрів.

В середньовіччі флейта використовувалася в основному у фольклорній та народній музиці. Українські народні флейти, відомі як "сопілки", були виготовлені з різних матеріалів, таких як дерево або кістка. Вони мали просту конструкцію та використовувались для супроводу народних пісень та танців.

За часів Київської Русі та пізніше під впливом Польщі, Литви та Туреччини українське флейтове мистецтво багато отримало від європейських та азійських традицій. Зокрема, шляхом культурного обміну з Польщею та Литвою, українські музиканти отримали доступ до європейських флейтових технік та флейтового репертуару. З розвитком української культури та зближенням з європейськими музичними традиціями відбулася інтеграція флейти у класичну музику.

В XVIII столітті, за часів Кирила Розумовського, гетьмана Лівобережної України, було створено перші українські камерні оркестри, де флейта зайняла важливе місце серед інших інструментів. Флейтисти з України активно співпрацювали з музикантами Європи, що сприяло обміну музичними ідеями та підвищенню рівня виконавської майстерності.

За часів Козацької Гетьманщини, флейта стала популярним інструментом серед козацьких музикантів. Багато козацьких пісень та мелодій були аранжовані для флейти, і це сприяло розвитку флейтової музики в Україні. Зазначимо, що флейтове мистецтво також зустрічалося в сільських місцевостях України, де регіональні фольклорні традиції вплинули на стиль і техніку гри на флейті.

Протягом XVIII та XIX століть в Україні відбувався інтенсивний розвиток музичного мистецтва. У цей період флейта стала більш поширеним інструментом серед українських музикантів. Багато українських композиторів і виконавців, таких як Михайло Вербицький, Микола Лисенко та Марк Косицький, використовували флейту у своїх творах.

Зауважимо, що в першій половині XIX ст. була створена флейта Бьома, яка спочатку не отримала схвальних відгуків від виконавців та композиторів. Так, Рихард Вагнер називав її "гарматою" і вважав, що крім гучності, в ній не має інших переваг. Серед противників нової флейти були багато видатних флейтистів того часу – В. Барге, М. Шведлер, А. Форстенау, Ж. Талу, брати Доплери, А. Тершак та ін. Викладач Лейпцизької консерваторії В. Барге розглядав нову флейту Бьома як

різновид полегшеного інструменту для виконавців з посередніми музичними здібностями, що не змогли досягти належного рівня майстерності на старій моделі. Основні її вади він бачив у відсутності "м'якості та одухотвореності тембру" та обмежених можливостях для виправлення інтонаційних похибок [1]. Водночас, поряд з противниками існували і прихильники нової флейти. Наприклад, В. Берліоз майже відразу визнав новий інструмент. Деякі музиканти, визнаючи великі переваги флейти Бьома, висловлювали жалю з приводу того, що вона втратила чудову "елегічність" звучання старого дерев'яного інструменту. У зв'язку з цим робилися спроби створити інструмент, в якому поєднувалися б переваги старої та нової флейти. Одним з експериментів подібного роду була "комбінована флейта М. Шведлера", яку він створив разом з Ф. Круспе.

Як відомо, флейта Бьома, переконуючи у своїх перевагах, перемогла традиційний інструмент. Однак, сталося це не відразу. Професор Паризької консерваторії Ж. Тюлу був супротивником флейти Бьома, однак його наступник, професор Л. Дорю вже змінив відношення до цього інструменту. Більш того, з метою полегшення переходу на новий інструмент, він замінив в останній відкритий клапан соль - дієз на закритий. Учень Л. Дорю П. Таффанель остаточно затвердив флейту Бьома у середовищі французьких музикантів. З 1893 р. і до кінця життя він навчав своїх учнів на цьому інструменті.

В Україні флейта Бьома утвердилася наприкінці ХІХ ст. Першим викладачем класу флейти Київської консерваторії був **А. Химиченко**, який навчався грати у свого батька – кріпосного музиканта князя П. Лопухіна. Після відміни кріпосного права Химиченко-батько працював в оркестрі Київської опери, а пізніше викладав у Київському музичному училищі. Його син А. Хемиченко закінчив Московську консерваторію (клас проф. Ф. Бюхнера) і вів в консерваторії паралельно з класом флейти ще й курси елементарної теорії музики, історії музики, сольфеджіо та загального фортепіано.

У 1918-1924-х р. паралельний клас флейти в Київській консерваторії вів **І. Михайловський**. У 1900 р. він закінчив Петербурзьку консерваторію (клас проф. Ф. Степанова), працював солістом оркестру Київського оперного театру, активно займався виконавською діяльністю як соліст та учасник тріо та квартетів разом з професорами Київської консерваторії - скрипалем Д. Бертъє, віолончелістом С. Вільконським, піаністом Г. Беклемишевим. І. Михайловський був першим викладачем А. Проценка, який навчався в нього з 1922 по 1924 рік. У 1924 р. Михайловський перейшов викладати в Музично-драматичний інститут, в якому пропрацював до 1933 р.

У 1927 р. в числі перших випускників Київську консерваторію закінчив учень І. Михайловського та А. Химиченка **А. Проценко**, якого по праву називають засновником української флейтової школи. Музикант яскраво вираженого академічного напрямку, він був флейтистом високої культури, володів чудовою виконавською технікою. За 58 років педагогічної діяльності А. Проценко виховав більше 90 висококваліфікованих музикантів, серед яких народний артист України В. Антонов, заслужений діяч мистецтв України Я. Верховинець, заслужені артисти України В. Маркіян, П. Мищенко, В. Пшеничний, А. Сергєєв, В. Турбовський, В. Федченко, М. Чередорчук та ін.

Гідним наступником А. Проценка став його учень **Володимир Сергійович Антонов** (1932-2006). Народився у Воронежі в сім'ї музикантів. У 1934 р. сім'я Антонових переїхала до Харкова, де батько, Сергій Іванович, довгий час працював солістом групи флейт симфонічного оркестру Харківського театру опери та балету. Після війни, сім'я Антонових переїхала до Києва, куди батько був запрошений працювати флейтистом у симфонічний оркестр Київського театру опери та балету імені Т. Г. Шевченка.

У 1945 р. Володимир Антонов вступив в Київську десятирічну спеціалізовану музичну школу, а через рік – в Київське музичне училище імені Р. М. Глієра. Після

закінчення третього курсу (1949) він вступає до Київської державної консерваторії на оркестровий факультет у клас флейти професора Андрія Федоровича Проценка.

У 1955 р. Володимир Антонов закінчив консерваторію і працює у симфонічному оркестрі Київського театру опери і балету імені Т. Г. Шевченка.

У 1967 р. Володимир Антонов успішно закінчив аспірантуру Київської консерваторії. Лауреат всесоюзного та всеукраїнського конкурсів (1957), московського фестивалю молоді і студентів (1957), народний артист України, концертмейстер групи флейт оркестру Національного театру опери та балету імені Т. Шевченка, професор Національної музичної академії України, завідувач кафедри духових та ударних інструментів. Вів активну концертну діяльність, мав багато платівок та фондових записів.

В. Антонов виховав низку послідовників, серед яких Б. Стельмашенко, Ю. Шутко, О. Сергєєв, В. Прудченко, О. Вишневський, М. Омельченко, М. Петлицький, Ю. Ковальова, А. Новікова, А. Воробей, А. Сінякова, Л. Дорошкевич та ін.

З 1984 по 2007 рік клас флейти в НМАУ очолював **В. Пшеничний** (1931-2009), концертмейстер групи флейт Симфонічного оркестру Українського радіо, заслужений артист України, лауреат Всеукраїнського конкурсу, професор, активно займався виконавською діяльністю, здійснив більше 70 фондових записів. Серед його учнів слід назвати М. Білаша, Р. Штурбу, Л. Цупикова, М. Микитея.

Пізніше в різні роки клас флейти НМАУ очолювали О. Кудряшов, В. Турбовський, С. Неугодніков.

Олег Сергійович Кудрішов – професор, народний артист України, вихованець московської та Паризької консерваторії, лауреат міжнародних конкурсів (Гельсінкі, 1962 р., I премія) та Всесоюзного конкурсу (Ленінград, 1963 р., II премія), соліст Держконцерту України та соліст-концертант Київської філармонії.

Народився у 1936 р. в Сталінграді (Волгоград) в сім'ї доцента Педагогічного інституту та завідувачки лабораторії контролю якості металу на заводі. Після війни сім'я Кудряшових переїхала у Воронеж. Першими викладачами флейти стали С. Вознесенський (керівник шкільного духового оркестру), М. О. Гольдштейн, перший флейтист Воронежського симфонічного оркестру (викладач ДМШ). Паралельно з навчанням у музичній школі Олег Кудряшов навчається у Воронежському музичному училищі. У 1954 р. – поступає до Музично-педагогічного інституту імені Гнєсіних, через два роки переводиться у Московську консерваторію (клас флейти М. І. Платонова).

У 1959 р. О. Кудряшов був направлений на навчання у Паризьку консерваторію (клас флейти Гастона Крюнеля), після закінчення якої екстерном здав випускні іспити в московській консерваторії і вступив до аспірантури (1959-1962). Навчання в аспірантурі поєднував із педагогічною діяльністю в Музичному училищі імені Іпполітова-Іванова та ЦМШ м. Москви.

У 1965 р. О. Кудряшов отримав запрошення викладати у Київській консерваторії. Серед його учнів В. Дмитрієв, О. Тищева, І. Тютюнников, А. Вільгутський, І. Пилипчак, І. Горкун, О. Шеремета, Синь Дзинь-Дзинь, А. Кийденко та ін. [15].

Володимир Кирилович Турбовський – соліст оркестру Національної опери України, заслужений артист України, лауреат I премії Всеукраїнського конкурсу, доцент. Володимир Турбовський – учень та продовжувач традицій своїх видатних учителів – заслуженого діяча мистецтв України Ярослава Васильовича Верховинця (перший педагог з фаху) та заслуженого артиста України, професора Андрія Федоровича Проценка.

Паралельно з консерваторією, він працював у Національному університеті культури та мистецтв, а також в Київській школі-інтернаті імені М. Лисенка. Виховав більше 50 лауреатів міжнародних та всеукраїнських конкурсів, серед яких

А. Алексюк, Л. Бертиш, О. Вишневецький, І. Горкун, І. Горленко, А. Деснова, О. Журавчак, М. Киях, О. Ковальова, А. Комарова, І. Лаптинова, О. Луканова, Ю. Мовіна, М. Омельченко, М. Петлицький, Е. Чагіна, Е. Чеглакова, О. Шеляєва та ін.

Достатньо успішною виявилася педагогічна діяльність соліста оркестру Національної опери України, учня В. Антонова **С. Неугоднікова**. За роки роботи в НМАУ він виховав музикантів високого класу, серед яких Ким Хе Ін, Е. Роковська, Д. Ніколаєв, М. Чехайло, Ген Куй, П. Попроцький, Г. Тимах, Ге Тао та ін.

Зараз клас флейти Національної музичної академії України імені П. І. Чайковського веде **Володимир Петрович Качмарчик** (1956 р.н.), доктор мистецтвознавства, професор, член Британської асоціації флейтистів. Музичну освіту здобув у музичній школі м. Бучач (Тернопільська обл.) та Кишинівського інституту мистецтв (1982, клас флейти Ф. Євтодієнка) та Лейпцизької вищої школи музики.

З 1983 по 1989 рр. – працює викладачем класу флейти у ДМШ м. Новий Розділ Львівської обл.

1989-2006 рр. – викладає флейту у Донецькій національній музичній академії

З 2006 р. – очолює клас флейти Національної музичної академії України імені П. І. Чайковського.

В НМАУ клас флейти веде також **Антон Ярославович Кушнір** (1979 р. н.), декан оркестрового факультету, кандидат мистецтвознавства, лауреат міжнародних конкурсів.

У Київському музичному училищі імені Р. Глієра багато років клас флейти очолював видатний педагог, в минулому артист оркестру Національної опери України, заслужений діяч мистецтв України, чудовий музикант, композитор **Я. Верховинець** (1925-2011). Він виховав цілу плеяду чудових флейтистів.

В різний період в оркестрах Києва працювала велика група флейтистів високої кваліфікації.

Група флейт оркестру Національного академічного театру опери та балету України імені Т. Шевченка: Г. Галанта – концертмейстер, Б. Стельмашенко – I флейта, С. Неугодніков – регулятор, В. Шипак – регулятор, А. Деснова – II флейта, В. Турбовський – флейта-пікколо та ін.

Група флейт Національного заслуженого академічного оркестру України: О. Шеремета – концертмейстер, В. Басов – заступник концертмейстера, Л. Плотнікова – II флейта, М. Микитей – флейта-пікколо.

Група флейт Симфонічного оркестру Національної філармонії України: Д. Медолиз – концертмейстер, І. Тютюнников – регулятор, А. Синякова - II флейта, А. Вильгуцький – флейта-пікколо.

Група флейт Академічного театру опери та балету для дітей та юнацтва: В. Калитовський – концертмейстер, В. Поламаренко, І. Горденко, Ю. Черепов та ін.

Група флейт Президентського симфонічного оркестру України: Д. Смірнов, А. Кушнір.

Група флейт Державного академічного естрадно-симфонічного оркестру України: М. Пернцов – концертмейстер, В. Езерницький – регулятор, І. Митрофанова - II флейта.

Група флейт оркестру Національного академічного театру оперети: А. Воробей – концертмейстер, Д. Коростьолкін – регулятор, П. Глотов - II флейта, О. Ковальова - II флейта.

Група флейт Симфонічного оркестру радіо та телебачення: С. Савченко – концертмейстер, К. Постовойтова – регулятор, А. Кийденко - II флейта.

Група флейт Національного академічного духового оркестру України: С. Демченко – заслужений артист України, А. Гордій, Г. Тимах та ін.

До успіхів Київської флейтової школи слід віднести і той факт, що поряд з чудовими оркестровими флейтистами їй вдалося виховати і концертуючих музикантів, серед яких заслужений артист України, кандидат мистецтвознавства,

доцент, лауреат Міжнародних конкурсів, соліст Національної філармонії України **Юрій Шутко**. Поряд з виконавською діяльністю він довгий час вів клас флейти у Національному педагогічному університеті імені М. Драгоманова та Дитячій академії мистецтв.

В Одесі професійна підготовка флейтистів починається з часу відкриття музичних класів при відділенні ІРМТ (1886 р.). Одним з перших педагогів-флейтистів був **Г. Веронезе**.

У 1891 р. в музичні класи на педагогічну роботу був запрошений учень професора Московської консерваторії В. Кречмана **Л. Роговий** (1863-1948). Талановитий флейтист-віртуоз, соліст оркестру Одеської опери, концертує виконавець та диригент духового оркестру. Коли у 1897 р. було відкрито Одеське музичне училище, а в 1913 р. Одеська консерваторія, класи флейти в цих учбових закладах очолив Л. Роговий.

У 1914 р. Роговий опублікував "Школу віртуозної гри на флейті", яка була рекомендована художньою радою Петербурзької консерваторії як учбовий посібник. За роки роботи в консерваторії Роговий виховав багато яскравих флейтистів, серед яких А. Гершунов, М. Ковлер, А. Михелев, А. Хоновченко, І. Ютсон та ін.

Наступником Рогового в Одеській консерваторії став його учень **М. Ковлер**, який багато років працював в оркестрах московії та українського Криму. Викладав в Одеській консерваторії цей музикант з 1948 р.

З 1963 р. клас флейти в Одеській консерваторії очолив **С. І. Загорський** (1936-2003), лауреат Українського республіканського конкурсу (Київ, 1979, I премія), заслужений артист УРСР, з 1990 р. професор, соліст оркестру Одеської опери, перший виконавець низки флейтових концертів. Серед його учнів А. Протас, З. Кайнарська, В. Рибников та ін.

Зараз клас флейти Одеської національної музичної академії імені А. В. Нежданової очолює доцент, кандидат мистецтвознавства Дзисюк Василь

Юхимович. З 1971 по 1999 р. він працював солістом оркестру Одеського театру опери та балету. З 1994 р. – веде клас флейти. Виховав плеяду талановитих послідовників, лауреатів та дипломантів різноманітних конкурсів і фестивалів.

В оркестрах Одеси працює багато флейтистів високої кваліфікації. Групу флейт оркестру Одеської філармонії очолював довгий час талановитий музикант **В. Барило**, концертмейстером симфонічного оркестру Одеської опери був **А. Протас**.

Першим викладачем класу флейти Харківського музичного училища був вихованець Празької консерваторії **Ф. Кучера**. Він навчав не тільки флейтистів, а й фаготистів. Після його смерті клас флейти в училищі очолив його учень **Б. Кричевський** (1883-1933). Цей викладач вів клас флейти і у Харківській консерваторії з дня її заснування та до своєї смерті.

Після Кричевського клас флейти в консерваторії очолювали **Ф. Прохачов** та **П. Риков** (1902-1965).

Після смерті Рикова клас флейти в цьому навчальному закладі очолив його учень **А. Шустер** (1929-1989).

З 1972 по 1982 р. цей клас вела вихованка Московської консерваторії (клас проф. Ю. Ягудіна) **І. Андріаш** (1937-1982). Вона мала чудовий звук, володіла мистецтвом співу на інструменті. Ці якості вона з успіхом передавала своїм учням.

Пізніше класи флейти в Харківському державному університеті мистецтв вели **А. Войнов**, **В. Марченко**.

Флейтисти, які в різний час працювали в симфонічних оркестрах Харкова:

Академічний симфонічний оркестр Харківської філармонії: А. Войнов-концертмейстер, Г. Крилова- соліст-регулятор, А. Свиридов-ІІ флейта, Е. Куций – флейта-пікколо.

Оркестр Харківського національного академічного театру опери та балету імені М. Лисенка: В. Марченко – концертмейстер, А. Дмитрюкова - соліст-регулятор, В. Юрасова - ІІ флейта, Т. Бондаренко - ІІ флейта, флейта-пікколо.

Харківський академічний молодіжний симфонічний оркестр "Слобожанський": В. Іванов - I флейта, М. Саранчини – соліст-регулятор, К. Маличенко - II флейта.

Багатими традиціями вирізняється **Львівська флейтова школа**, що сягає своїм корінням у далеке минуле. В першій половині XIX ст. європейською популярністю користувався видатний львівський флейтист **М. Яцковський** (1795-1848). Він прославився яскравими концертними виступами в найбільших містах Європи. Існує думка, що серед його учнів були і видатні флейтисти, композитори, педагоги - брати Карл та Франц Доплери.

В перші роки існування Консерваторії Галицького музичного товариства (ГМТ) всі духові інструменти вів **К. Брунгофер**.

З 1880 по 1893 рік в консерваторії ГМТ працював **Ф. Лянг**, який був флейтистом оркестру Польського театру. Працю в оркестрі він поєднував з концертною діяльністю. В програми своїх концертних виступів Ф. Лянг включав високохудожні твори В. Моцарта, Й. Гайдна, Ф. Мендельсона, Ф. Шопена, Е. Гріга. За роки роботи в консерваторії професор Лянг виховав плеяду флейтистів високої кваліфікації.

В цей же час в оркестрі Львівської філармонії працював чудовий флейтист **Й. Строніцкі**.

Більш досконалою методикою вирізнялась педагогічна діяльність вихованця Віденської консерваторії **А. Шпатта**, який працював в консерваторії з 1895 по 1912 рік. За цей час в його класі навчались 33 студенти-флейтисти.

Як ми знаємо, на початку XX ст. у Львові були відкриті ще два вищих навчальних заклади. У Львівському музичному інституті клас флейти вів **С. Шер**, у Вищому музичному інституті імені М. Лисенка клас флейти очолював **А. Шпатт**.

В останні роки перед Другою світовою війною у Львові працюють яскраві музиканти, які зробили великий внесок у розвиток львівського флейтового виконавства: **Е. Товарницький, А. Дрежепольський, Ф. Мульер, М. Рожов** та ін.

На розвиток Львівської флейтової школи мала великий вплив діяльність чудових музикантів – **Ф. Прохачова** (1905-1950), **Д. Біди** (1919-1970) та **Ю. Смірнова** (1928-1995).

Ф. Прохачов був одним з найкращих флейтистів свого часу. Беручи участь у Всесоюзному конкурсі виконавців на духових інструментах (березень 1941 р.), він був нагороджений дипломом I ступеню. Свою педагогічну діяльність починав в м. Харкові, після війни продовжив її у Львівській консерваторії.

Найбільш значимим педагогічним досягненням **Ф. Прохачова** був **Д. Біда** – справжня гордість Української духової школи, концертмейстер групи флейт симфонічного оркестру Ленінградської філармонії. Його виконавська та педагогічна діяльність мала величезний вплив на все українське флейтове виконавство. На честь цього музиканта у 1996 р. в м. Львові був заснований Міжнародний конкурс молодих виконавців на дерев'яних духових інструментах, що носить його ім'я.

Після від'їзду **Д. Біди** до Ленінграду педагогічну естафету від нього перейняв його учень **Ю. Смірнов**. З діяльністю цього педагога пов'язані подальші успіхи флейтистів Львова. З класу **Ю. Смірнова** вийшло не мало висококваліфікованих музикантів, серед яких **Ю. Зацерковний, Г. Галанта, В. Попадюк, В. Жолубак, А. Карпак**.

Паралельно з **Ю. Смірновим** клас флейти у Львівській консерваторії веде чудовий музикант, педагог **І. А. Левкович**.

Сьогодні клас флейти Львівської національної музичної академії імені **М. Лисенка** очолює **Андрій Ярославович Карпак**, завідувач кафедри духових та ударних інструментів ЛНМА імені **М. Лисенка**, доктор мистецтвознавства,

професор, Голова спеціалізованої Ради по захисту кандидатських та докторських дисертацій, лауреат міжнародних та всеукраїнських конкурсів та фестивалів, автор більше 60 наукових праць, присвячених історії розвитку українського духового мистецтва та проблемам виконавства на флейті.

В симфонічних оркестрах Львівської філармонії та Львівського театру опери та балету в різні часи працювали чудові флейтисти. Серед них З. Видоняк, П. Проців, М. Сосновський, Б. Богданов, К. Немеш, Я. Кошелинська, Ю. Гуран, М. Захарченко та ін.

Одним із найстаріших педагогів Донецького музично-педагогічного інституту імені С. Прокоф'єва був учень А. Проценка, заслужений артист УРСР **П. Мищенко** (1928-1978). Цей педагог виховав плеяду чудових флейтистів. Багато з них продовжили традиції школи Мищенка у власній діяльності.

В різні часи клас флейти Донецької музичної академії вели Д. Шершнева, В. Качмарчик, Л. Іванченко.

Л. К. Шершньова (1949 р. н.), доктор мистецтвознавства, доцент, лауреат міжнародних та всеукраїнських конкурсів та фестивалів, учениця П. Мищенка. На кафедрі духових та ударних інструментів працює з 1973 р. Обдарований музикант, вона виконує музичні твори різних епох, стилів та жанрів.

В. Качмарчик (1949 р. н.) – вихованець Кишинівського інституту мистецтв клас флейти проф. Ф. Євтодієнко). У 2006 р. В. Качмарчик закінчив докторантуру при НМАУ імені П. Чайковського, захистив дисертацію з присудженням наукового ступеня доктора мистецтвознавства, пройшов стажування у Лейпцизькому університеті. В Донецькій музичній академії працює з 1989 р. Автор більше 50 наукових праць, що були опубліковані у вітчизняних та зарубіжних виданнях. Сьогодні працює в НМАУ м. Київ.

Л. Іванченко. З 2008 по 2010 р. працювала в Донецькій державній музичній академії на посаді асистента-стажера.

Серед вихованців класу флейти Донецького інституту багато музикантів високого рівня: лауреат всеукраїнських та міжнародних фестивалів, соліст оркестрів Донецької філармонії та Донецького театру опери та балету Е. Бурсов; концертмейстер групи флейт оркестру Донецького театру опери та балету С. Філімошкін, який поєднує роботу в оркестрі з концертною діяльністю; лауреат всеукраїнського конкурсу, артист оркестру Донецької філармонії А. Бурсов та ін.

У вітчизняній системі виховання музикантів-духовиків визначна роль належить середній ланці. Саме тут закладаються основи виконавської майстерності, тут в значній мірі визначається його професійна доля. Вважаємо за необхідне згадати імена чудових педагогів-флейтистів, які підготували цілу плеяду талановитих виконавців-флейтистів. Серед них **Я. Верховинець, А. Войнов, С. Закорський, Я. Кушнір, І. Левкович, М. Омельченко, О. Павленко, Л. Плотнікова, П. Проців, І. Сиваковська, О. Соболева, В. Турбовський, О. Чеглакова, Ю. Шутко** та багато інших.

Про засновників та очільників регіональних шкіл гри на флейти поговоримо докладніше в наступному параграфі.

1.2. Шляхи становлення та розвитку регіональних шкіл гри на флейті в Західній Україні.

Для розвитку професійного виконавства надзвичайно важливим є вивчення історії становлення та розвитку регіональних виконавських шкіл, в тому числі, школи гри на флейті.

Рівненська флейтова школа представлена іменами талановитих музикантів, виконавців та педагогів. Кафедра духових та ударних інструментів Інституту мистецтв Рівненського державного гуманітарного університету (в минулому Рівненський державний інститут культури) була заснована у 1971 р. і класи всіх дерев'яних інструментів вів випускник Львівської державної консерваторії імені М. Лисенка Д. М. Панасюк. Пізніше клас флейти на кафедрі вели Є.Ф. Самусенко, Б.М. Прищепа, В.П. Вакулін, А.Я. Карп'як.

Рівненський фаховий музичний коледж. Клас флейти цього навчального закладу очолює **Прищепа Богдан Миколайович** (1959 р. н.), викладач вищої категорії, старший викладач, уродженець с.Головниця Корецького району, випускник Рівненського музичного училища (клас флейти Шевченко С.Є. та Федун М.М., 1974 р.) та Львівської державної консерваторії імені М. Лисенка (клас флейти Ю. І. Смірнов, 1979 р.).

Після закінчення консерваторії прийшов на роботу на відділ духових та ударних інструментів Рівненського державного музичного училища. За роки педагогічної діяльності виховав багато талановитих музикантів, серед яких заслужений працівник культури України, керівник дитячого зразкового духового оркестру с. Олександрія Володимир Вакулін, викладач Рівненської ДМШ №1 Тетяна Фещук, директор ДМШ м. Донецьк Андрій Пизов, соліст естрадного оркестру ДСНС Андрій Колесник та ін.

Рівненська дитяча музична школа №1 імені М. Лисенка. Клас флейти очолює **Фіщук Т.С.** (16.04.1987), випускниця Рівненського державного музичного училища та кафедри духових та ударних інструментів Інституту мистецтв РДГУ, клас флейти Прищепи Б. М.

Паралельний клас флейти веде випускниця Рівненського музичного училища (клас флейти Прищепи Б. М.) та кафедри духових та ударних інструментів Львівської національної музичної академії імені М. Лисенка **Криворученко А.С.**

Комунальний заклад "Рівненська дитяча музична школа №2". Засновником класу флейти цього навчального закладу є викладач вищої категорії, старший викладач **Василь Андрійович Темнюк**, який і зараз успішно працює на відділі духових та ударних інструментів. За довгі роки педагогічної діяльності Василь Андрійович виховав багато талановитих послідовників, серед яких член Асоціації діячів духової музики НВМС, полковник, музичний керівник і диригент військового оркестру оперативного командування «Захід» м. Рівне **Анатолій Мазурок**, викладач по класу флейти Шепетівської ДМШ **О. Пушкарук**, артистка оркестру Рівненського академічного українського музично-драматичного театру **І. Негода**, викладач по класу флейти в Гощанській ДМШ **А. Богак** та багато ін.

Паралельний клас флейти в ДМШ №2 очолює завідувачка відділом духових та ударних інструментів, випускниця кафедри духових та ударних інструментів Інституту мистецтв РДГУ **Катерина Сергіївна Димченко**.

Хмельницька флейтова школа має давні традиції. Клас флейти у Хмельницькому музичному фаховому коледжі імені В. Заремби очолює **Новаковська Марина Володимирівна** (1961 р. н.).

Хмельницька ДМШ №1 імені М. Мозгового. Клас флейти веде артист оркестру вищої категорії Хмельницького обласного академічного музично-драматичного театру імені М. Старицького **Дорчинець Наталія Іванівна**, старший викладач, викладач вищої категорії.

У 1980 р. – закінчила Миколаївське державне музичне училище (клас Зарицького В. Д.).

1981-1986 рр. – навчалась у Донецькому державному музично-педагогічному інституті імені С. Прокоф'єва (клас викладача Шершньова Л. К.).

Школа мистецтв "Озерна". Клас флейти очолює **Дячук Віталій Олександрович**, артист Хмельницького академічного естрадно-духового оркестру, аранжувальник.

Тернопільський мистецький фаховий коледж імені С. Крушельницької. Клас флейти очолює викладач вищої категорії **Юрин Олексій Васильович**.

Тернопільська ДМШ №1 імені В. Барвінського. Клас флейти з 1985 р. веде **Ласійчук Валентина Іванівна**.

Львівський фаховий музичний коледж імені С. Людкевича. Клас флейти очолюють **Дражниця А. Л., Стадник Л. І., Вовк Ю. О.**

Теребовлянський фаховий коледж культури і мистецтв. Клас флейти та кларнета очолює **М.С. Гончарук**.

Волинський фаховий коледж культури і мистецтв імені І. Стравинського. Клас флейти очолює **Михайло Вівчарук**.

Луцька ДМШ №1 імені Ф. Шопена. Клас флейти веде **С. Ярошук**.

Луцька ДМШ №2. Клас флейти веде випускниця Волинського музичного училища імені І. Стравинського **Гетманчук Лариса Іванівна**.

Житомирський музичний фаховий коледж імені В. С. Косенка. Клас флейти очолює викладач та концертмейстер вищої категорії **Козловський Віктор Йосипович**.

Ужгородський музичний фаховий коледж імені Д. Є. Задора. Клас флейти викладає **Я. Я. Шляхта**, який працює в Ужгородській ДМШ №1.

Ужгородська ДМШ №1. Клас флейти ведуть **Співак Еріка Миколаївна** та **Гайду Ганна Іштванівна**.

Вінницький фаховий коледж мистецтв імені М. Леонтовича. Клас флейти очолює **Коломієць Іван Іванович**, викладач-методист, випускник Вінницького фахового музичного коледжу.

Тульчинський фаховий коледж культури. Клас флейти очолює **Балан Світлана Олександрівна**, випускниця Одеської державної консерваторії імені А. В. Нежданової.

Сумський фаховий коледж культури і мистецтв імені Д. Бортнянського. Клас флейти очолює спеціаліст першої категорії **Гришин Володимир Олександрович**.

Полтавський фаховий коледж мистецтв імені М. В. Лисенка. Клас флейти очолює **Г. І. Головня**.

Уманський обласний музичний коледж імені П. Д. Демуцького. Клас флейти в різний час вели **В. А. Ключарьов, Р. К. Мельниченко**.

Чернігівський музичний коледж імені Л. М. Ревуцького. Клас флейти веде лауреат міжнародних та всеукраїнських конкурсів **Савельєва О. О.**

За останні десятиліття українське флейтове мистецтво отримало значний розквіт. Молоді таланти з'являються на світовій арені, представляючи високий рівень виконавства та творчості. Вони продовжують розширювати репертуар, включаючи сучасні композиції, експериментуючи зі звуком та технікою гри. Крім того, з'являються нові флейтові ансамблі та оркестри, які сприяють поширенню флейтової музики серед широкої аудиторії. Ці колективи не тільки виконують класичний репертуар, але й створюють нові аранжування та співпрацюють з музикантами в інших жанрах, що збагачує флейтову музику України.

ВИСНОВКИ ДО ПЕРШОГО РОЗДІЛУ

Узагальнюючи матеріали першого розділу кваліфікаційної магістерської роботи, можемо зробити наступні висновки.

Важливою ознакою сьогодення є вивчення, збереження та популяризація культурного надбання нації. Культурна спадщина є бездонним джерелом натхнення для художників, письменників, музикантів, а її дослідження допомагає зберегти ідентичність нації та сприяє підтримці та зміцненню культурного самовизначення. Особливо важливим це стає в умовах глобалізації, де культурна однорідність може загрожувати розмаїттю культурних традицій. Саме тому, необхідно вивчати, берегти та популяризувати культурні та освітні надбання нації.

Флейта є одним з найпопулярніших та найдавніших духових інструментів у світі, що приваблює естетикою, елегантністю та широким спектром виразних можливостей.

В першому розділі наукової роботи, на основі аналізу історичної, мистецтвознавчої та дослідницької літератури, надається ґрунтовний аналіз еволюції флейтового мистецтва в Україні.

В роботі аналізуються періоди, коли флейта отримала визнання як важливий музичний інструмент української культури, досліджуються різні етапи розвитку флейтового мистецтва, починаючи з давніх часів до сучасності, обґрунтовується вплив зовнішніх культур на розвиток флейтового мистецтва в Україні,

Дослідження також включає розгляд розвитку флейтової освіти та педагогіки в Україні, досліджується роль університетів, консерваторій та музичних шкіл у підготовці флейтистів, а також внесок відомих українських флейтистів у національну музичну педагогіку. В роботі згадуються імена фундаторів флейтової школи в Україні, аналізуються шляхи становлення провідних та регіональних шкіл гри на флейті в Україні.

РОЗДІЛ II

ЕВОЛЮЦІЯ ШКОЛИ ГРИ НА ФЛЕЙТІ НА БУКОВИНІ

2.1. Музична освіта Буковини.

Слід відзначити, що Буковина завжди була плодотворним ґрунтом для музичного таланту. Багато видатних музикантів народились на цій землі і прославилися в Україні та за її межами.

Перші згадки про музику на Буковині сягають середньовіччя, коли цей регіон був частиною Галицько-Волинського князівства. Відомі музичні традиції того часу вплинули на подальший розвиток музики на Буковині.

У 1775 році Буковина стала частиною Австрійської імперії, що принесло з собою нові можливості для культурного розвитку. В Австро-Угорській імперії виникла потреба у розвитку освіти, включаючи музичну, і Буковина не стала винятком.

Мальовничий край – Буковина, культурним осередком якого є Чернівці, на початку XIX ст. був абсолютно провінційним містом. Ні в Чернівцях, ні тим більше в інших буковинських містах не було ні мистецьких колективів, ні навчальних закладів, а музичне мистецтво існувало лише у формі домашнього музикування, притому найрозповсюдженішим інструментом була гітара.

Лише в тридцяті роки XIX ст. в Чернівці приїхав вчитель співу та гри на фортепіано віденський професор Грейнер, і саме ця подія вважається зародженням професійної музичної освіти на Буковині. В цей період виникають перші осередки музичної освіти – так звані "школи-дяківки", церковно-парафіяльні та монастирські школи, в яких навчали, в тому числі, і співу та елементарній нотній грамоті.

З плином часу на Буковину приїжджають інші виконавці та вчителі, серед яких кларнетист Віденського придворного театру Франс Пауер, А. Борковський, Й. Ровінський.

Цікавим історичним фактом є приїзд у 1847 р. у Чернівці славетного угорського композитора Ф. Ліста, який у залі готелю "Молдавія" дав два концерти, в яких виконував твори Ф. Шопена, Л. Бетховена, Ф. Шуберта та власні транскрипції.

У 1827 р. у Чернівцях був заснований Греко-Східний богословський інститут, який став культурним та науковим центром Буковини. Наприкінці ХІХ ст. в цьому навчальному закладі на посаді професора працював композитор, педагог, культурно—громадський діяч С. Воробкевич.

Як ми знаємо, у 1848 р. у Європі відбулась буржуазно-демократична революція, яка спричинила позитивні зміни у культурно-громадському та музичному житті в тому числі і Австро-Угорщини. В цей час на Буковині активно виникають аматорські гуртки, літературні, мистецькі, національно-культурні та музичні організації: "Співацьке товариство", "Музичне товариство", румунське товариство "Гармонія", "Буковинський Боян", "Руська бесіда" та ін., за сприяння яких у краї почали відкриватись музичні школи, організовуватись концерти, лекції, літературні читання. В цей період у Чернівцях розгортається творча діяльність видатного піаніста, композитора Карла Мікулі, який займався збором та записом народних пісень та обрядів, які згодом склали збірку румунських мелодій під назвою "48 національних румунських арій, оброблених для фортепіано".

Кінець ХІХ ст. на Буковині – це період розквіту хорового мистецтва, навчання якому стало обов'язковим у освітніх навчальних закладах. В шкільну програму були введені дисципліни "Спів" та "Музика", які отримали статус обов'язкових. В цей період у Чернівцях створюються різноманітні співацькі товариства, при яких організовуються духові оркестри, клуби цитри та школи церковних співаків. Цей історичний період характеризується бурхливим розвитком музичного мистецтва на Буковині саме у системі державного шкільництва.

У 1877 р. у Чернівцях був відкритий Будинок "Музичного товариства" (нині Чернівецька обласна філармонія), який став центром мистецького життя Буковини. З гастрольними поїздками до Буковини приїжджають видатні виконавці, серед яких А. Рубінштейн, С. Крушельницька.

Наприкінці XIX ст. у Чернівцях створюється культурно-освітнє товариство "Руська бесіда", одним з найактивніших діячів якого став видатний композитор, громадський діяч Сидор Воробкевич. За сприяння цього товариства в Чернівцях стало доброю традицією щорічно організовувати великі музично-літературні вечори на честь Т. Шевченка та Ю. Федьковича.

Дещо пізніше було створене товариство "Буковинський Боян", з яким тісно пов'язана діяльність М. Левицького. В цей період Буковину відвідує видатний український композитор М. Лисенко, на честь якого були організовані концерти, в яких прозвучали твори композитора у виконанні хорів та військового оркестру. "Пам'ятні відвідини М. Лисенка Чернівців мали значний вплив на розвиток мистецького життя Буковини, зокрема музичного" [45].

Велику роль у розвитку мистецького життя на Буковині відіграв видатний композитор, талановитий виконавець на скрипці, один з основоположників румунської класичної школи Чіпріан Порумбеску, в композиторському доробку якого більше 200 музичних творів.

На зламі XIX - XX ст. на Буковині музичне мистецтво розвивається у двох напрямках – у державному та громадсько-суспільному прошарках. Прогресивна шкільна реформа 1869 стала підґрунтям для стрімкого поширення музичної освіти у шкільництві, а підтримка влади призвела до активізації громадсько-культурного життя Буковини.

Перша музична школа була відкрита у Чернівцях при "Товаристві плекання музичного мистецтва на Буковині" у 1862 р. Головною метою даного навчального закладу було пробудження у місцевого населення справжнього інтересу до

класичного музичного мистецтва та поширення його в усьому буковинському краї. Серед випускників цієї школи слід назвати Е. Мандичевського, який згодом закінчив Віденську консерваторію та став її професором.

Зауважимо, що перша українська професійна музична школа імені М. Лисенка в Чернівцях, директором якої став музичний критик, громадсько-культурний діяч М. Левицький, була відкрита у 1905 р. за сприяння "Товариства для плекання української пісні, музики та драматичної штуки". В школі функціонували відділ теорії музики та композиції, відділ вокального і хорового співу, фортепіанний відділ, відділ оркестрових інструментів. Обов'язковою умовою для педагогічного колективу школи було володіння українською мовою, адже в школі навчались українські діти; всі викладачі були випускниками провідних європейських освітніх закладів, що мало позитивний вплив на якість викладання.

Ця школа відіграла велику роль у справі об'єднання українського суспільства та його національно-культурного відродження, вона стала одним з засобів боротьби проти онімечування та румунізації корінного населення. Школа відіграла значну роль у сфері культурно-мистецького розвитку буковинського населення, становленні та подальшому розвитку професійного музичного мистецтва.

Наприкінці 1924 р. у Чернівцях було відкрито "Консерваторію музики та драматичного мистецтва" імені С. Воробкевича, яка спочатку функціонувала у статусі приватного навчального закладу, а через чотири роки стала державною (фундатор та перший директор композитор Александру Зіппа).

"З відомих буковинських музикантів в консерваторії навчались народні артисти України Юрій Гіна, Степан Сабадаш, заслужений працівник культури України Ілля Міський та багато ін.

У 1940 р. було засноване Чернівецьке музичне училище імені С. Воробкевича (перший директор Чижський В.), яке стало "осередком фахової підготовки

обдарованої молоді у сфері мистецтва, музичного просвітництва, науково-методичної роботи, духовно-мистецького розвою на ниві української культури" [].

Нині цей навчальний заклад має два відділи – музичного мистецтва та культури. Серед його випускників народні, заслужені артисти, лауреати та дипломанти різноманітних виконавських конкурсів, керівники професійних та аматорських колективів, педагоги.

У 1992 р. у Чернівецькому національному університеті імені Ю. Федьковича була створена кафедра музики, першим завідувачем якої став народний артист України, лауреат Національної премії України імені Тараса Шевченка, обласної літературно-мистецької премії імені Сидора Воробкевича, член-кореспондент Академії мистецтв України, професор А. М. Кушніренко.

В роки незалежності України, музична освіта на Буковині отримала нові можливості. З'явилися нові музичні школи, студії та центри, які розширили мережу освітніх закладів для молодих музикантів. Важливу роль у цьому процесі відіграли організації та фонди, що підтримували розвиток музичної освіти на регіональному рівні.

Зараз на Буковині існує широкий спектр музичних закладів, які пропонують різні форми навчання та розвитку. Помітним досягненням в розвитку музичної освіти на Буковині є проведення різноманітних музичних фестивалів, концертів та конкурсів. Ці події не тільки дають змогу молодим музикантам продемонструвати свої вміння та таланти, але й сприяють популяризації музики серед громадськості. Вони також створюють платформу для обміну досвідом із відомими музикантами та викладачами.

Окрім того, на Буковині активно сприяють розвитку музичної освіти шляхом залучення зарубіжних експертів та викладачів на майстер-класи та семінари. Це допомагає розширити горизонти студентів, ознайомити їх з різними музичними

традиціями та підходами, а також надати їм можливість отримати якісну освіту від визнаних фахівців.

З огляду на широкі можливості, що надає сучасна технологія, важливим етапом у розвитку музичної освіти на Буковині є впровадження цифрових ресурсів та онлайн-навчання. Це дає змогу студентам мати доступ до різноманітних навчальних матеріалів, взаємодіяти з викладачами та іншими музикантами з усього світу, а також розвивати свої навички незалежно від географічних обмежень.

2.2. Творча та навчально-методична діяльність педагогів класу флейти в початкових музичних закладах освіти Буковини.

Актуальність вивчення регіональних виконавських шкіл полягає в розумінні та збереженні унікальності та специфіки музичної культури певного регіону. Регіональні виконавські школи є невід'ємною частиною культурної спадщини та впливають на формування ідентичності музичного середовища конкретного регіону. Отже, вивчення діяльності регіональних виконавських шкіл допомагає збагатити наше розуміння різноманітності музичного світу, дозволяє зберегти цінні знання та традиції, які передаються з покоління в покоління, розкрити унікальні аспекти музичної культури конкретного регіону та виявити його вплив на загальну музичну культуру.

Кожен регіон має свої особливості в розвитку музичного мистецтва, які формуються під впливом культурних, історичних та соціальних факторів. Вивчення історичного шляху розвитку музичного виконавства та педагогіки дозволяє з'ясувати, які конкретні традиції та стилі сформувалися в цьому регіоні, які музичні засоби та техніки були використовувані, творчість яких виконавців та педагогів істотно вплинули на розвиток мистецтва в регіоні. Аналіз їх методики навчання, підходів до розвитку технічних та інтерпретаційних навичок може бути корисним

для сучасних музичних педагогів та виконавців, допомагаючи збагатити їх підхід до навчання та виконавської практики. З огляду на це, вважаємо за необхідне більш детально розглянути діяльність виконавців, педагогів класу флейти на Буковині.

В Чернівецькій області надають освітні послуги біля тридцяти музичних шкіл. На превеликий жаль, далеко не всі вони забезпечені викладачами по класу флейти.

Чернівецька дитяча музична школа №1 (1940 р.).

Першим викладачем класу флейти, кларнета був керівник духового оркестру *Петров Іван Костянтинович*, який за сумісництвом працював у Чернівецькому музичному училищі імені С. Воробкевича.

Смотров Василь Федорович народився 16 вересня 1942 р. у м. Заметчино пензенської обл. в сім'ї робітників. Батько, Федір Никифорович зник безвісти у роки Великої Вітчизняної війни.

З 1952 по 1959 рр. – Смотров Василь Федорович виховувався у Хотинському дитячому будинку №4, в цьому місті закінчив вісім класів загальноосвітньої школи та музичну школу.

1959-1963 рр. – навчання у Чернівецькому музичному училищі по класу кларнета.

1963-1966 рр. – служба у військовому оркестрі.

У 1966 р. Смотров Василь Федорович поступив на заочне відділення Уральської державної консерваторії імені М. Мусоргського (м. Свердловськ, клас кларнета).

З 1966 р. по 1967 р. – Смотров Василь Федорович працює викладачем на відділі духових та ударних інструментів Чернівецького культурно-освітнього училища.

У 1967 р. Василь Федорович перевівся на денне відділення консерваторії, яку закінчив у 1973 р. Диплом № 577299, кваліфікація "Соліст оркестру, викладач".

1973 р. - заключив контракт на військову службу в оркестрі штабу УрЗС, в якому прослужив до 1975 р. солістом оркестру.

З 1975 р. – Смотров Василь Федорович працює артистом оркестру Чернівецького музично-драматичного театру імені О. Кобилянської.

З 1976 - 1978 рр. - Смотров Василь Федорович працює викладачем духових інструментів Новоселицької дитячої музичної школи.

З 1978 р. – працював викладачем на відділі духових інструментів Чернівецької ДМШ №1.

Зараз клас флейти цього навчального закладу очолює знаний далеко за межами Буковини чудовий педагог, композитор, концертуючий виконавець, член Регіональної Спілки Письменників України **Кушнір Ярослав Володимирович**.

Народився 06.03.1949 р. в с. Шерівці горішні Заставнінського району Чернівецької області. Музичну освіту здобув у Садгірській дитячій музичній школі (клас флейти Денейка Петра Івановича).

1964-1968 рр. – навчався на відділі духових та ударних інструментів Чернівецького музичного училища (Чернівецький обласний фаховий коледж імені С. Воробкевича) в класі флейти Петрова Івана Костянтиновича.

У 1968 р. – Кушнір Ярослав Володимирович поступив у Донецький музично-педагогічний інститут (зараз Донецька державна музична академія імені С. Прокоф'єва) в класі Андріяш Ізольди Володимирівни.

Після закінчення навчання Ярослав Володимирович працював в музичному училищі Донецька, Чернігова, Сєверодонецька, Луганська.

Поряд з педагогічною роботою, Ярослав Володимирович активно займався концертно-виконавською діяльністю. 30 років він був солістом академічного симфонічного оркестру Луганської обласної філармонії, багато гастролював з сольними програмами по Україні та зарубіжжю.

У 2014 р. Ярослав Володимирович працював викладачем на відділі духових та ударних інструментів Сєверодонецького фахового коледжу культури і мистецтв імені С. С. Прокоф'єва.

З 2015 р. – Ярослав Володимирович працює викладачем класу флейти відділу духових та ударних інструментів дитячої музичної школи №1 м. Чернівців.

Кушнір Ярослав Володимирович є композитором, в творчому доробку якого твори для флейти. Так, він є автором 6 концертів для флейти з оркестром, 6 фантазій для флейти-соло, 3 прелюдій для флейти-соло. В композиторському доробку Кушніра Ярослава Володимировича збірники п'єс для флейти (репертуар дитячих музичних шкіл), вправи та етюди для учнів ДМШ, музичних училищ та консерваторій. Ярослав Кушнір збагатив репертуар сучасних флейтистів новими редакціями флейтових творів, перекладаннями та обробками, а також власними композиціями.

Ярослав Володимирович є автором п'яти поетичних збірок, в які увійшли кращі зразки лірики митця.

Ярослав Володимирович виховав сина, талановитого флейтиста, педагога, лауреата міжнародних конкурсів, засновника та керівника ансамблю "Соло плюс", декана оркестрового факультету Національної музичної академії України імені П. І. Чайковського Антона Ярославовича Кушніра, який після закінчення Луганського музичного училища вступив до Національної музичної академії імені П. І. Чайковського (клас народного артиста України, професора Антонова В. С.). Закінчив академію у 2004 р. та вступив до асистентури-стажування кафедри камерного ансамблю НМАУ України (клас заслуженої артистки України, професора Цвірко Л. Є.).

У 2000 р. – навчання у Королівській академії музики м. Льєжі (Бельгія), клас професора Д.-П. Жюстіна.

2008 р. – стажування у Варшавській академії музики.

З 2006 року Антон Ярославович Кушнір працює викладачем кафедри дерев'яних духових інструментів НМАУ імені П. І. Чайковського. Він є лауреатом Міжнародних конкурсів, співпрацює з оркестрами як соліст та у складі камерних ансамблів дає концерти у різних містах України та за її межами, зокрема в Бельгії, Хорватії, Румунії, Італії, Кореї, Німеччині, Туреччині, Франції, Голландії.

За роки педагогічної діяльності підготував більше сотні талановитих учнів-послідовників, з яких близько 60 є лауреатами та дипломантами республіканських конкурсів. Учні Ярослава Кушніра продовжують навчання у консерваторіях України, Бельгії, Австрії.

Ярослав Володимирович Кушнір активно займається науковою та навчально-методичною роботою. Він є автором навчального посібника для вищих навчальних закладів культури і мистецтв I-IV рівнів акредитації "Технологія виконавства на флейті". В цій роботі автор здійснив огляд наукової, методичної думки, що склалася в сучасному виконавстві на флейті. В передмові автор звертає увагу на тому, що у різноманітних методиках багато положень та тверджень є суперечливими, а часом малопереконливими. Завжди варто пам'ятати, що власні відчуття виконавців, педагогів іноді носять абсолютно суб'єктивний характер, адже багато виконавських процесів приховані і їх не можна спостерігати візуально.

Поширений погляд деяких педагогів на інтуїтивний підхід до багатьох виконавських проблем і навчанні гри на духових інструментах. Інтуїція необхідна кожному музиканту в пошуках нових досягнень, але й усвідомлення всіх виконавчих рухів, технологій, процесів може дати потужний поштовх для подальшого розвитку на всіх етапах навчання як учнів так і педагога, а також у професійній діяльності виконавців на духових інструментах.

Ярослав Володимирович є автором статей, надрукованих в наукових збірниках, присвячених дослідженню педагогічної та творчої діяльності своїх викладачів по класу флейти, серед яких Ізоolda Андріяш.

Паралельний клас флейти ДМШ №1 м. Чернівців веде *Гашпан Яна Русланівна*.

Народилась 21 червня 1999 р. в м. Чернівці. Музичну освіту здобула у Чернівецькій музичній школі №1 (клас флейти викладача-методиста Смотров Василя Федоровича).

2014-2018 рр. – навчання на відділі духових та ударних інструментів Чернівецького коледжу мистецтв імені С. Воробкевича (клас флейти Мостепана Олександра Михайловича). Будучи студенткою коледжу Гашпан Яна Русланівна почала працювати викладачем класу флейти ДМШ с. Чудей Сторожинецького району.

З 2018 р. – працює викладачем класу флейти на відділі духових та ударних інструментів Чернівецької ДМШ №1.

У 2022 р. – Гашпан Я. Р. поступила до магістратури кафедри духових та ударних інструментів Інституту мистецтв Рівненського державного гуманітарного університету. За час навчання брала участь у XV Міжнародній науково-практичній конференції «Історія становлення та перспективи розвитку духової музики в контексті національної культури України та зарубіжжя» та видала статтю за матеріалами магістерської кваліфікаційної роботи в однойменному збірнику наукових праць.

Антон Чуріков (1989 р. н.), народився в Луганську, закінчив Луганську музичну академію (1 рівень ДМШ). Після другого курсу (2 рівень, музичне училище) поступив у Віденський інститут музики, де провчився два роки, після чого приїхав в Луганськ, де закінчив Луганську музичну академію.

Після закінчення навчального закладу працював артистом симфонічного оркестру Луганської обласної філармонії. Антон Чуріков – лауреат багаточисельних міжнародних фестивалів та конкурсів.

У 2014 році Антон Чуриков переїхав до Чернівців і став працювати солістом симфонічного оркестру Чернівецької обласної філармонії та паралельно викладати в ДМШ №1 м. Чернівці.

З 2022 р. Антон Чуриков проживає в Німеччині.

Комунальна бюджетна установа Музична школа №2 м. Чернівців

На відділі духових та ударних інструментів в різні часи працювали керівник духового оркестру Дуда В. В., Мончаковський Р. І., Маковійчук В. М., Гумінюк П. А.

На нинішній день клас флейти цього навчального закладу очолює **Остапович Микола Миколайович** (1985 р. н.), викладач вищої категорії, старший викладач. Народився в м. Заставна Чернівецької області, мама, Остапович Світлана Степанівна, стала першим вчителем Миколи Миколайовича, адже працювала викладачем теоретичних дисциплін Заставнівської дитячої музичної школи.

У 2001 році – Остапович Микола Миколайович закінчив ДМШ м. Заставна (клас флейти Микитея М. М.).

2001-2005 рр. – навчання на відділі духових та ударних інструментів Чернівецького коледжу мистецтв імені С. Воробкевича (клас флейти Микитея М. М.).

2005-2010 рр. – навчання на філософсько-теологічному факультеті Чернівецького національного університету імені Ю. Федьковича, після закінчення якого отримав диплом Магістра релігієзнавства.

2005-2010 рр. – Остапович Микола Миколайович працював артистом симфонічного оркестру Чернівецької обласної філармонії.

З 2005 р. – Микола Миколайович працює викладачем по класу флейти Чернівецької дитячої музичної школи №2.

За роки педагогічної діяльності Остапович Микола Миколайович виховав багато талановитих учнів, серед яких лауреати та дипломанти Всеукраїнських та Міжнародних конкурсів і фестивалів. Учениця Остаповича Миколи Миколайовича – Савінова Юлія (Дубчак) працює викладачем класу флейти в ДМШ №3, м. Чернівці.

Комунальна бюджетна установа Музична школа № 3 (1954 р.)

На відділі духових та ударних інструментів в різні часи працювали *Денейко П. І., Гумінюк П. А.*

Клас флейти цього навчального закладу очолює *Дубчак Юлія Юріївна.*

Народилась 16. 05.1994 р. в м. Чернівці. Музичну освіту здобула у Чернівецькій музичній школі №2 (клас флейти Остаповича Миколи Миколайовича, 2010 р.).

2010-2014 рр. – Юлія Юріївна навчалась на відділі духових та ударних інструментів Чернівецького училища мистецтв (клас флейти Микитея Миколи Миколайовича).

З 2012 р. – Дубчак Ю. Ю. працює викладачем відділу духових та ударних інструментів Чернівецької ДМШ №3.

Дитяча музична школа №4 (1972 р.)

На відділі духових та ударних інструментів в різні часи працювали Пендищук І. М., Мельничук І. С., Качанов І. М., Петров І. К., Рибалко І. П., Затуловський Л. Б., Наумов Ю. М. Івасюк М. М.,

Клас флейти цього навчального закладу очолює *Ілащук Тетяна Василівна* – викладач-методист КБУ «Музична школа №4 м. Чернівців» по класу флейти, керівник духового оркестру, завідувач відділом духових інструментів.

Народилась 21 квітня 1975 року в селі Великий Кучурів Сторожинецького району Чернівецької області. З 1984 року навчалась гри на флейті у викладача Є. Я.

Облігорської в Сторожинецькій музичній школі (філіал – Великий Кучурів), що з 1991 року став Великокучурівською музичною школою.

В 1990 році вступила до Чернівецького державного музичного училища імені Сидора Воробкевича (нині КЗ «Чернівецький обласний фаховий коледж мистецтв ім. С. Воробкевича»), де розпочала навчання з фаху у класі викладача О. М. Мостепана, з диригування - у заслуженого діяча мистецтв України, організатора Чернівецького симфонічного оркестру В. С. Кострижа.

У 1994 році закінчила училище з відзнакою та в 1998 році вступила до Чернівецького Національного університету імені Юрія Федьковича, де навчалась диригуванню у асистента кафедри музики ЧНУ, члена правління Чернівецького обласного відділення Національної всеукраїнської музичної спілки – В. В. Бондаренка.

У 2001 році закінчила університет за спеціальністю «Музична педагогіка та виховання».

З 1994 – 1999 рр. працювала у Великокучурівській музичній школі та паралельно розпочала роботу у КБУ «Музична школа №4 м. Чернівців», де продовжує працювати й нині.

З 2002 року Тетяна Василівна - керівник шкільного оркестру духових та ударних інструментів. Колектив неодноразово брав участь в обласних семінарах та подібних заходах для керівників духових оркестрів, є активним учасником мистецьких та освітніх заходів міського й обласного рівнів та безліч разів був переможцем й здобував високі призові місця.

Як педагог-спеціаліст своїх учнів залучає до просвітницької діяльності та участі у місцевих, всеукраїнських й міжнародних конкурсах і фестивалях, де вони демонструють належний рівень підготовки та отримують лауреатства, відзнаки та стипендії. Також слід зазначити, що вихованці активно беруть участь і у публічних виступах, культурних проєктах та тематичних концертах, що спрямовані на

розвиток мистецької особистості та виховання відчуття національної єдності й патріотизму. Велика кількість випускників класу викладача Ілащук Т. В. вступають до вищих мистецьких навчальних закладів та продовжують працювати в культурно-освітній сфері.

Серед методичної діяльності Тетяна Василівна є організатором мистецьких подій, звітних концертів школи, проводить відкриті заняття і виступає як доповідач на курсах підвищення кваліфікації та семінарах, надаючи фахову допомогу викладачам для розвитку й узагальнення професійних компетентностей.

З 2008 року Ілащук Т. В. є учасницею вокально-інструментального ансамблю викладачів школи «Буковинський візерунок» (керівником якого є викладач-методист, заслужений артист України, відмінник освіти України – М. М. Гакман), що на постійній основі бере участь в Міжнародному фольклорному фестивалі «Буковинські зустрічі» і є добре відомим в Чернівецькій області та за її межами.

Нагороджена подяками та грамотами за сприяння в організації та успішному проведенні міжнародного конкурсу юних виконавців на духових та ударних інструментах «Сурми Буковини», що має вагомий вклад у розвиток духового мистецтва краю за сприяння управління культури Чернівецької обласної державної адміністрації та Чернівецької міської ради.

Маючи неабиякий педагогічний хист та природну душевну чуйність, Ілащук Тетяна Василівна сумлінно ділиться своїми професійними знаннями й вміннями та віддає частинку свого серця, виховуючи не лише висококультурних музикантів, а й гідних людей нашої незламної Батьківщини України.

Кіцманська дитяча музична школа імені В. Івасюка (1955 р.)

Кіцманська музична школа носить ім'я Героя України Володимира Івасюка і була заснована батьком В. Івасюка – письменником і дослідником історії

Буковинського краю Михайлом Івасюком. Володимир Івасюк був у складі першого випуску рідної школи.

Клас флейти Кіцманської музичної школи імені В. Івасюка довгі роки вів чудовий викладач **Куїк І. О.**

Зараз клас флейти цього навчального закладу очолює **Шидловська Лілія Михайлівна** (1972 р. н.). Народилась Лілія Михайлівна в с. Заліщики Тернопільської обл. Музичну освіту здобула у Кіцманській дитячій музичній школі імені В. Івасюка (клас Булавко Ю. Р., 1987).

У 1987 р. – Лілія Михайлівна поступила на відділ духових та ударних інструментів Тернопільського музичного училища (клас Юріна О. С.), у 1991 р. – закінчила Чернівецьке музичне училище імені С. Воробкевича (клас Мостепана О. М.).

1991-1997 рр. – навчання на кафедрі духових та ударних інструментів Рівненського державного інституту культури (Інститут мистецтв РДГУ) в класі доцента Панасюка Д. М.

З 1997 р. – Шидловська Лілія Михайлівна працює на відділі духових та ударних інструментів Кіцманської дитячої музичної школи імені В. Івасюка, декілька років працює у районному відділі культури.

З 2008 р. - Шидловська Лілія Михайлівна є заступником директора Кіцманської дитячої музичної школи імені В. Івасюка.

За роки педагогічної діяльності Шидловська Лілія Михайлівна підготувала багато талановитих учнів, які є лауреатами та дипломантами міжнародних та всеукраїнських конкурсів та фестивалів

Так, Дует учнів 1 класу у складі Руснака Б. та Гаврилюка В. стали лауреатами II премії Всеукраїнського патріотичного конкурсу "Душа України" (м. Київ, 2023);

Руснак Б. - лауреат II премії Міжнародного конкурсу талантів "Art avenue" (м. Київ, 2023);

Драгінда М. - лауреат I премії Міжнародного конкурсу талантів "Art avenue" (м. Київ, 2023);

Драгінда М. - лауреат I премії Міжнародного конкурсу "Talent time" (м. Київ, 2023);

Новак М. - лауреат II премії Міжнародного конкурсу "Перлина лотоса" (2023);

Руснак В. - лауреат I премії Всеукраїнського конкурсу мистецтв "Любов – це..." (м. Київ, 2023).

Серед випускників Шидловської Лілії Михайлівни слід згадати Оленюк О. – випускницю Одеської середньої спеціалізованої школи-інтернату імені П. С. Столярського та Одеської національної музичної академії імені А. В. Нежданової, яка на даний момент працює за контрактом у Туреччині; випускницю Чернівецького музичного училища імені С. Воробкевича (клас флейти Мостепана О. М.) та Кам'янець-Подільського національного університету імені І. Огієнка Громик Л.

Поряд з педагогічною роботою, Лілія Михайлівна активно займається виконавською діяльністю: багато років вона приймала активну участь у народно-аматорському духовому оркестрі (кер. Новицький М. Р., Федорак Д. М., Марусяк В. С.) та народно-аматорському оркестрі народних інструментів (кер. Мельницький В.) Кіцманського будинку культури народної творчості та дозвілля. Лілія Михайлівна є постійним учасником концертних заходів у складі дуету, тріо.

Щидловська Лілія Михайлівна педагогічну та виконавську діяльність вдало поєднує з адміністративною роботою.

Олександра Оленюк свій музичний шлях розпочала в Кіцманській музичній школі імені В. Івасюка з 2008 р., ази флейтової школи отримала у викладача Лілії Михайлівни Шидловської. За роки навчання в школі була переможницею обласних

конкурсів та дипломантом Міжнародного конкурсу "Сурми Буковини", була учасницею шкільного духового оркестру та ансамблю.

В 2012 році Олександра Оленюк поступила в Одеську музичну школу-інтернат імені П. С. Столярського по класу флейти (викладач Лаптев С. М.).

В 2015 році - вступила в Одеську музичну академію імені А. В. Нежданової (викладач Дзисюк В.Е)

У 2021 р. - закінчила академію з червоним дипломом (бакалавр, артист оркестру, викладач вищих навчальних закладів, диригент духового оркестру, соліст). По класу диригування навчалась у викладача Лясоти В. М.

Лауреат багаточисельних конкурсів, гастролювала Європою та виступала сольоно з оркестрами м. Одеси та у республіці Молдова.

З 2018 року Олександра Оленюк працювала в музичній школі №1 імені Е. Гілельса м. Одеса, де займала посаду завідувачки духовим відділом та викладача по класу флейти.

З 2022 року - працювала в приватній музичній школі Musikschule Kolesnikov м. Берлін, де викладала клас флейти.

На даний час працюю по контракту в Анталії.

Ігор Куєк навчався в Кіцманській музичній школі у викладача Юрія Васильовича Булавки (1978-1982). Був учасником шкільного духового оркестру та ансамблів.

З 1982 по 1986 Ігор Куєк навчався у Чернівецькому музичному училищі (клас Олександра Михайловича Мостепана).

У 1988 – 1995 рр. - працює в Кіцманській музичній школі. Створив шкільний ансамбль (квінтет), який 1994 р. в обласному конкурсі м. Чернівці отримав 1 місце. Ігор Куєк та його учні є учасниками шкільних оркестрів - духового та народного. З духовим аматорським оркестром виступав у Чернівцях на парадах духової музики до Дня перемоги.

Випускник Ігора Куєка Роман Марусяк закінчив Чернівецьке музичне училище та Львівську державну консерваторію імені М. Лисенка..

Вижницька дитяча школа мистецтв (1971 р.).

Першим викладачем духових інструментів був Киселиця Микола Ілліч.

Клас флейти відсутній.

Заставнівська дитяча музична школа (1960 р.)

Клас флейти очолює знаний далеко за межами Буковини, чудовий викладач, який підготував багато талановитих учнів, більшість з яких продовжили навчання у вищих мистецьких закладах освіти України та зарубіжжя, завідувач відділу духових та ударних інструментів, викладач-методист **Микитей Микола Миколайович**.

Кельменецька дитяча музична школа (1962 р.).

Клас флейти відсутній.

Хотинська дитяча музична школа

Клас флейти відсутній.

Іспаська школа мистецтв (1988)

Клас флейти, кларнета, сопілки очолював **Білокрилець Владислав Петрович**, який був керівником духового оркестру.

Зараз клас флейти відсутній.

Герцаївська музична школа імені Ч. Порумбеску (1968 р.).

Клас флейти, кларнета очолює директор школи **Назарій С. Д. та Аміхалаоає М. М.**

Турятська музична школа (1986 р.).

Клас дерев'яних духових інструментів очолював директор школи **Амоші Д. М.** **Зараз клас флейти відсутній**

Вікнянська дитяча музична школа (1979 р.).

Існує відділ мідних духових інструментів, який очолює директор школи **Василь Пужняк**, випускник Чернівецького музичного училища і кафедри духових та ударних інструментів Рівненського державного інституту культури (клас труби заслуженого діяча мистецтв України, кандидата педагогічних наук, професора Цюлюпи С. Д.).

Класи дерев'яних духових інструментів відсутні.

Новоселицька дитяча музична школа (1958 р.).

Класи дерев'яних духових інструментів відсутні.

Костичанська дитяча музична школа (1979 р.).

Дерев'яні та мідні духові інструменти веде *Ватаман Г. А.*

Клас флейти відсутній.

Подвірненська дитяча музична школа (1975 р.).

Дерев'яні та мідні духові інструменти вів Тодораш В. М., Збурлюк Г. Ф. Пізніше клас дерев'яних духових інструментів очолювали *Збурлюк І. Ф.* *Думініка М. І.*

Мамаївська дитяча музична школа (1978 р.).

На відділі духових інструментів працює *Солярник І. А.*

Клас флейти відсутній.

Путильська дитяча музична школа (1967 р.).

Першим викладачем класу дерев'яних духових інструментів був *Івасюк Михайло Михайлович.*, з 2011 р. – *Фрасинюк М. В., Ватрич Д. В., Полянчук В. Д., Левицький С. О., Фрасинюк В. В.*

Клас флейти відсутній.

Сокирянська дитяча музична школа імені М. Мафтуляка (1965 р.)

На відділі духових інструментів працюють *Александров Ю. М., Грубий А. В.*

Клас флейти відсутній.

Новодністровська дитяча музична школа (1981 р.).

На відділі духових інструментів працює *Добинда А. М.*, який є керівником духового оркестру.

Клас флейти відсутній.

Сторожинецька дитяча музична школа (1957 р.).

На відділі духових інструментів працювали Фротовчан В. М., Москалюк І. Д., Доніченко Ж. С., Петрович В. Л. Є. Я. Довгий час клас флейти вела чудовий викладач Облігорська Є. Я., серед учнів якої викладач-методист Чернівецької дитячої музичної школи Т. Ілашук.

Зараз клас флейти очолює *Доніченко Жанна Сильвестрівна*, викладач вищої категорії, методист.

Народилась 16.06.60. у м. Сторожинець, Чернівецької області. Закінчила Чернівецьке музичне училище імені С. Ворбкевича в 1979 році (клас флейти Микитея Миколи Миколайовича).

В тому ж році поступила в Львівську державну консерваторію імені М. Лисенка до викладача Смірнова Юрія Івановича, яку закінчила в 1984 році.

З 1986 року Доніченко Жанна Сильвестрівна працює на відділі духових та ударних інструментів дитячої музичної школи м. Сторожинець викладачем по класу флейти та сопілки. Жанна Сильвестрівна є завідувачкою відділом духових та ударних інструментів.

Деякі найкращі учні Жанны Сильвестрівни продовжили навчання в музичному коледжі та вищих музичних закладах освіти, працюють в театрі, філармонії, в школах музичних та загальноосвітніх.

Хотинська дитяча музична школа (1955 р.).

На відділі духових інструментів в різні роки працювали старший викладач *Ірчук Б. Г.*, *Коновчук І. О.*

Клас флейти відсутній.

Зарожанська дитяча музична школа (1982 р.).

На відділі духових інструментів в різні роки працювали Семенко В. С., Каплишнюк Р. Й., Гуцул В. М., Камбур Ю. О.

Клас флейти відсутній.

На превеликий жаль, як ми бачимо, клас флейти відсутній у більшості районних музичних шкіл Буковини.

2.3. Творча, наукова та навчально-методична діяльність педагогів класу флейти у мистецьких закладах вищої освіти I-IV рівнів акредитації Буковини.

Чернівецький обласний фаховий коледж мистецтв

імені С. Воробкевича

З архівних джерел відомо, що з 4 вересня 1947 р. до 16 червня 1956 р. клас флейти Чернівецького музичного училища очолював *Репаский Іван Степанович* (наказ №112 від 4/IX-1947 р.), який працював за сумісництвом.

Народився Іван Степанович в січні 1903 р. у селищі Аніно Шахтарського району (Румунія) в незаможній родині вахтера та домогосподарки.

1910-1917 рр. – навчання у Анінській музичній школі.

Після закінчення школи, Іван Степанович переїхав до міста Тімішоара, де навчався в музичному училищі та працював в місцевому театрі за сумісництвом.

З 1927 р. Репаский Іван Степанович працює артистом оркестру місцевого музично-драматичного театру.

З 1940 р. Репаский Іван Степанович працює солістом симфонічного оркестру Чернівецької філармонії. З 1941 р. – був в окупації.

З 1947 р. – працював за сумісництвом викладачем класу флейти Чернівецького музичного училища.

Петров Іван Костянтинівич – працював в Чернівецькому музичному училищі викладачем класу флейти. Більш конкретної інформації про даного педагога немає в архіві училища.

Клас флейти цього навчального закладу очолює *Мостепан Олександр Михайлович* (22.10.1951 р.н.). Народився в м. Шепетівка Хмельницької обл.

У 1967 р. поступив у Шепетівську дитячу музичну школу, в якій провчився 4 роки по класу баяна.

1967-1971 рр. – навчання на відділі духових та ударних інструментів Хмельницького музичного училища імені В. Заремби (клас кларнета Сандор А. С.).

1971-1973 рр. – служба в лавах Радянської армії у Львові.

1974-1979 рр. – навчання на кафедрі духових та ударних інструментів Львівської державної консерваторії імені М. Лисенка (Клас доц. Смірнова Ю. І.).

1979-1982 рр. – Мостепан Олександр Михайлович працював солістом оркестру Чернівецького музично-драматичного театру імені О. Кобилянської.

З 1982 р. – Олександр Михайлович працює викладачем класу флейти відділу духових та ударних інструментів Чернівецького музичного училища імені С. Воробкевича.

За роки педагогічної діяльності підготував низку талановитих учнів, більшість з яких продовжили навчання в консерваторіях та університетах України та зарубіжжя: соліст Чернівецького симфонічного оркестру Негрескул А., соліст Львівського симфонічного оркестру Луценко С., випускник Львівської державної музичної академії імені М. Лисенка, який успішно працює в Канаді Солтис О, солістка симфонічного оркестру Чернівецької обласної філармонії Книгніцька А., студентка Бухарестської консерваторії Веля М., студентка Одеської національної музичної академії імені А. В. Нежданової Купчанко Н. та багато ін.

Клас флейти на відділі духових та ударних інструментів Чернівецького обласного фахового коледжу мистецтв імені С. Воробкевича веде (за сумісництвом) **Микитей Микола Миколайович** (1953), викладач-методист. Народився в м. Заставна Чернівецької області.

1964-1968 рр. – навчання в Заставнівській музичній школі (клас флейти Макаренка М. Ю.).

1968-1972 рр. – навчання на відділі духових та ударних інструментів Чернівецького музичного училища (клас кларнета Горлицького Г. А.).

1973-1978 рр. – навчання на кафедрі духових та ударних інструментів Львівської державної консерваторії імені М. Лисенка (клас флейти Смірнова Ю. І.).

З 1978 р. Микитей Микола Миколайович працює викладачем класу флейти у Чернівецькому фаховому коледжі мистецтв імені С. Воробкевича.

Через декілька років Микитей Микола Миколайович перейшов на роботу у рідну музичну школу м. Заставна, де працює до нинішнього дня.

З 1986 р. – Микола Миколайович працює за сумісництвом на відділі духових та ударних інструментів Чернівецького фахового коледжу мистецтв імені С. Воробкевича.

За роки педагогічної діяльності підготував багато талановитих учнів-послідовників, серед яких викладач Заставнівської ДМШ Шелегон М. випускниця Львівської державної консерваторії, викладач Сторожинецької ДМШ Малащук Ж.; випускник Київської державної консерваторії, викладач Волинського фахового коледжу культури і мистецтв імені І. Стравінського Вівчарук М.; заслужений артист України, соліст національного симфонічного оркестру України, випускник Київської державної консерваторії імені П. І. Чайковського Микитей М.; викладач Державної музичної інституції (Португалія) Русаль М.; студент Київської національної музичної академії імені П. І. Чайковського Микитей Т.; викладач Чернівецької ДМШ №2 Остапович М.; випускниця Львівської державної консерваторії імені М. Лисенка, солістка симфонічного оркестру Чернівецької обласної філармонії Дебера О. (Лупуляк О.) та багато ін.

У симфонічному оркестрі Чернівецької обласної філармонії імені Дмитра Гнатюка в різні часи працювали флейтисти А. Негрескул, С. Мараренко, Ю. Черкез, Ю. Пасічник, О. Дебера, С. Лупуляк, Д. Бусуюк, А. Книгніцька, М. Остапович, А. Чуріков, К. Луканюк.

На сьогоднішній день в симфонічному оркестрі Чернівецької обласної філармонії імені Дмитра Гнатюка працює *Лупуляк Ольга Олегівна* (Дебера О. О.). Народилась в м. Чернівці 09.08.1986 р. Батько, Дебера Олег Миронович, викладач

по класу гобоя, завідувач відділом духових та ударних інструментів Чернівецького музичного фахового коледжу імені С. Воробкевича.

Лупуляк Ольга Олегівна (Дебера О. О.) навчалась в ЗОШ № 28 (1992 - 2001 рр.).

1995-2001 рр. - навчалась в музичній школі №2 м. Чернівців.

2001-2005 рр. навчання на відділі духових та ударних інструментів Чернівецького фахового музичного коледжу імені С. Воробкевича (клас флейти Микитея М. М.).

У 2005 р. Лупуляк Ольга Олегівна поступила у Львівську національну музичну академію імені М. Лисенка, у 2010 р. закінчила її з відзнакою.

З 2005 р. Ольга Олегівна працює артистом симфонічного оркестру Чернівецької обласної філармонії імені Дмитра Гнатюка, грає на флейті та флейті пікколо. У складі оркестру гастролювала по містам України та зарубіжжя: Польщі, Франції, Німеччині.

З 2007 по 2014 рр. Ольга Олегівна працювала викладачем в КБУ Музична школа № 2, м. Чернівці.

Катерина Михайлівна Луканюк. Народилась у м. Сторожинець у 2001 р. Закінчила Старожинецьку музичну школу (клас флейти Доніченко Ж. С.), Чернівецьке музичне училище (2020, клас флейти Микитея М. М.).

Зараз навчається на кафедрі духових та ударних інструментів Одеської національної музичної академії імені А. В. Нежданової (клас флейти Дороніна П. В., Дзисюка В. Ю.).

З 2019 р. Луканюк Катерина Михайлівна працює артисткою симфонічного оркестру Чернівецької обласної філармонії.

ВИСНОВКИ ДО ДРУГОГО РОЗДІЛУ

Узагальнюючи матеріали другого розділу магістерської кваліфікаційної роботи, можемо зробити наступні висновки.

В сучасному світі, де збереження національної ідентичності та розвиток культурної спадщини є особливо важливими завданнями, дослідження музичної освіти та виконавських шкіл України набуває особливої актуальності. Це дозволяє краще зрозуміти та документувати історичний контекст, у якому формувалася музична культура країни, а також вивчити сучасні тенденції та виклики, що стоять перед виконавцями і музичною освітою.

Дослідження передумов, факторів розвитку та самобутніх ознак музичної освіти та виконавських шкіл української музичної культури відкривають широкий простір для аналізу та рефлексії. Вони дозволяють встановити зв'язки між минулим та сучасними практиками, а також розкрити унікальні риси та особливості, що визначають вітчизняну музичну ідентичність.

Крім того, дослідження виконавських шкіл української музичної культури розширюють наше розуміння традицій та специфіки різних регіонів країни. Вони допомагають виявити і оцінити вплив місцевих традицій, культурного середовища та педагогічних підходів на розвиток виконавського мистецтва. Такі дослідження можуть стати цінним джерелом знань для педагогів та виконавців, які прагнуть розширити свої горизонти та збагатити свою творчу практику.

У другому розділі кваліфікаційної роботи прослідковуються історичні шляхи становлення та розвитку музичної освіти на Буковині, згадуються імена талановитих музикантів-виконавців, педагогів, творчість яких мала великий вплив на розвиток музичного мистецтва краю.

У ході наукової роботи було досліджено творчу, навчально-методичну, педагогічну та наукову діяльність провідних флейтистів Буковини. В роботі

надається аналіз діяльності педагогів класу флейти в початкових закладах освіти та у мистецьких закладах вищої освіти I-IV рівнів акредитації.

Результати дослідження свідчать про значний внесок музикантів та педагогів Буковини у розвиток флейтового мистецтва та музичної культури регіону.

В той же час не можемо не звернути увагу на проблему відсутності класів флейти у регіонах України, в тому числі, на Буковині. На превеликий жаль, як ми з'ясували в ході дослідження, у більшості районних музичних шкіл Чернівецької області відсутні класи флейти. Так, у Вижницькій, Кельменецькій, Іспаській, Турятській, Вікнянській, Новоселицькій, Костичанській, Подвірнянській, Мамаївській, Путильській, Новодністровській, Хотинській, Зарожанській дитячих музичних школах гри на флейті не навчають. Відсутність класів флейти в більшості районних центрів Буковини створює серйозні загрози для розвитку музичного мистецтва краю. Ця проблема може призвести до зменшення набору в класах флейти у закладах вищої музичної освіти 1-4 рівнів акредитації, повноцінного забезпечення групи флейт у аматорських та професійних творчих колективах регіону, до зменшення різноманітності музичного виконавства, втрати цінних традицій, пов'язаних з флейтовим виконавством та зменшення інтересу до духового музичного мистецтва загалом.

З метою протидії цим загрозам, необхідно приділяти належну увагу розвитку музичної освіти в районних центрах Буковини, зокрема, створювати класи флейти та запрошувати викладачів-флейтистів. Це сприятиме залученню більшої кількості молодих музикантів, збереженню традицій та розширенню культурних можливостей для мешканців районів Буковини.

ВИСНОВКИ

Важливою ознакою сьогодення є вивчення, збереження та популяризація культурного надбання нації. Культурна спадщина є бездонним джерелом натхнення для художників, письменників, музикантів, а її дослідження допомагає зберегти ідентичність нації та сприяє підтримці та зміцненню культурного самовизначення. Особливо важливим це стає в умовах глобалізації, де культурна однорідність може загрожувати розмаїттю культурних традицій. Саме тому, необхідно вивчати, берегти та популяризувати культурні та освітні надбання нації.

Флейта є одним з найпопулярніших та найдавніших духових інструментів у світі, що приваблює естетикою, елегантністю та широким спектром виразних можливостей.

В першому розділі наукової роботи, на основі аналізу історичної, мистецтвознавчої та дослідницької літератури, надається ґрунтовний аналіз еволюції флейтового мистецтва в Україні.

В роботі аналізуються періоди, коли флейта отримала визнання як важливий музичний інструмент української культури, досліджуються різні етапи розвитку флейтового мистецтва, починаючи з давніх часів до сучасності, обґрунтовується вплив зовнішніх культур на розвиток флейтового мистецтва в Україні,

Дослідження також включає розгляд розвитку флейтової освіти та педагогіки в Україні, досліджується роль університетів, консерваторій та музичних шкіл у підготовці флейтистів, а також внесок відомих українських флейтистів у національну музичну педагогіку. В роботі згадуються імена фундаторів флейтової школи в Україні, аналізуються шляхи становлення провідних та регіональних шкіл гри на флейті в Україні.

У другому розділі кваліфікаційної роботи прослідковуються історичні шляхи становлення та розвитку музичної освіти на Буковині, згадуються імена

талановитих музикантів-виконавців, педагогів, творчість яких мала великий вплив на розвиток музичного мистецтва краю.

У ході наукової роботи було досліджено творчу, навчально-методичну, педагогічну та наукову діяльність провідних флейтистів Буковини. В роботі надається аналіз діяльності керівників класу флейти в початкових закладах освіти та у мистецьких закладах вищої освіти I-IV рівнів акредитації.

Навчально-методична та педагогічна діяльність флейтистів Буковини вплинула на ріст виконавської майстерності учнів та студентів закладів музичної освіти. Флейта стає одним із найпопулярніших інструментів на Буковині завдяки активній методичній та концертній діяльності педагогів, провідних виконавців, що має значний вплив на розвиток класу флейти та жанру духової музики в даному регіоні.

В той же час не можемо не звернути увагу на проблему відсутності класів флейти у регіонах України, в тому числі, на Буковині. На превеликий жаль, як ми з'ясували в ході дослідження, у більшості районних музичних шкіл Чернівецької області відсутні класи флейти. Так, у Вижницькій, Кельменецькій, Іспаській, Турятській, Вікнянській, Новоселицькій, Костичанській, Подвірнянській, Мамаївській, Путильській, Новодністровській, Хотинській, Зарожанській дитячих музичних школах гри на флейті не навчають. Відсутність класів флейти в більшості районних центрів Буковини створює серйозні загрози для розвитку музичного мистецтва краю. Недостатнє число музикантів, що володіють навичками гри на флейті, може призвести до втрати професійних можливостей та зменшення культурного життя в районах Буковини, до зменшення набору в класах флейти у закладах вищої музичної освіти 1-4 рівнів акредитації, повноцінного забезпечення групи флейт у аматорських та професійних творчих колективах регіону, зменшення різноманітності музичного виконавства, втрати цінних традицій, пов'язаних з флейтовим виконавством та зменшення інтересу до музичного мистецтва загалом.

З метою протидії цим загрозам, необхідно приділяти належну увагу розвитку музичної освіти в районних центрах Буковини, зокрема, створювати класи флейти та запрошувати викладачів-флейтистів, що є важливим кроком для збереження музичної культури, підтримки талановитих музикантів і створення багатогранного культурного середовища. Це сприятиме залученню більшої кількості молодих музикантів, збереженню традицій та розширенню культурних можливостей для мешканців районів Буковини.

Виконане дослідження не вичерпує всіх аспектів даної проблеми. До перспективних напрямків наукових пошуків можна віднести вивчення питань еволюції флейтового мистецтва в інших регіонах України.

Список використаних джерел

1. Апатський В. М. Історія духового музично-виконавського мистецтва. Київ : ТОВ «Задруга», 2010. – 248 с
2. Апатський В.М. Актуальні проблеми духового музично-виконавського мистецтва: Навчальний посібник. Київ : ТОВ «Задруга», 2013. – 588 с.
3. Апатський В.М Історія духового музично-виконавського мистецтва.. Книга 2. . – Київ: ТОВ «Задруга», 2012. – 408 с.
4. Апатський В. М. Основи теорії та методики музично-виконавського мистецтва: навчальний посібник. Київ, НМАУ імені. П. І. Чайковського, 2006. – 432 с.
5. Барвінський В. (1993). Огляд історії української музики. Історія української культури. –К. – 762 с.
6. Бережницький О. Наші музики: Артистичний вісник. – Л., 1905. – Зош. IX і X. – 152 с.
7. Білик Б. (2002). Енополітична історія України (1860–1900 рр.) : Монографія. – К. : Київ. нац. торг.-економ. ун-т. – 245 с.
8. Буковина: історичний нарис (1998). – Чернівці: Зелена Буковина. – 416 с.
9. Богданов В. (2007). Історія музичного мистецтва України від найдавніших часів до поч. ХХ ст. : моногр. – Х. : Основа. – 395 с.
10. Богданов В. О. (2008). Кріпосні капели і оркестри в Україні (на прикладі Подільської й Чернігівської губерній). Вісник ХДАДМ. – Х. – № 14. – С. 14–20.
11. Богданов В.О. (2000). Історія духового музичного мистецтва України : моногр. – Х. : Основа. – 336 с.

12. Богданов В.О. (2006). Концертна практика сольно-ансамблевого і оркестрового виконавства на духових інструментах в Україні у другій половині XVIII – першій половині XIX ст. Традиції та новації у вищій архітектурно-художній освіті : зб. наук. пр. вузів худож.-буд. профілю України і Росії. – Х., – Вип. 4, 5, 6. – С. 95–99.

13. Богданов В.О. (2007). Предыстория духового музыкального искусства Украины. Вісник Харківської державної академії дизайну і мистецтв. Мистецтвознавство. Архітектура. – Харків, . – № 1, 2. – С. 11–20.

14. Богданов В.О., Богданова Л. Д. (2013). Історія духового музичного мистецтва України: від найдавніших часів до початку XX ст.: В 2-х томах.- Т. 1.- Х.: ФО-П Сілічева С.О., .- 384 с.

15. Вовк Р. А. (2013). Портрети корифеїв. Науково-популярне видання. К.: НМАУ імені П. І. Чайковського. -225 с.

16. Гербільський Г. Ю. (1999). Розвиток прогресивних ідей в Галичині у першій половині XIX ст. (до 1848 р.) / Г. Ю. Гербільський — Львів: Вид-во Львів. ун-ту, - 251 с.

17. Гржималі А. Тридцять років музики на Буковині (спогади 1874-1904 рр.) (2004). Музичне краєзнавство Буковини: хрестоматія. – Чернівці. – С. 52-75.

18. Демочко К. Мистецька Буковина: нариси з минулого (2008). – Чернівці: Книги ХХІ. – 336 с.

19. Демочко К. Музична Буковина: сторінки історії (1990). – К.: Музична Україна. – 136 с.

20. Загайкевич М. (2003). Чесько-українські музичні зв'язки як фактор становлення української національної композиторської школи. Матеріали до

українського мистецтвознавства. – К. – Вип. 2. – С.107–111.

21. Збірник наукових матеріалів VI-ї Міжнародної науково – практичної конференції «Історія становлення та перспективи розвитку духової музики в контексті національної культури України та зарубіжжя».(2014). Випуск №6 /Упорядник С. Д. Цюлюпа. – Рівне: Волинські обереги.-156 с.

22. Збірник наукових матеріалів V-ї Міжнародної науково – практичної конференції «Історія становлення та перспективи розвитку духової музики в контексті національної культури України та зарубіжжя» (2013). Випуск №5 /Упорядник С. Д. Цюлюпа. – Рівне: Волинські обереги, -160 с.

23. Збірник наукових праць «Історія становлення та перспективи розвитку духової музики в контексті національної культури України та зарубіжжя». Випуск №7 /Упорядник С. Д. Цюлюпа. – Рівне: Волинські обереги, 2015.-200 с.

24. Карлова В. (2010). Формування національної самосвідомості українського народу в період національно-культурного відродження: Науковий вісник Львівського регіонального інституту державного управління Національної академії державного управління. – Вип. №6, с.54-58.

25. Карп'як А. Я. (2013). Концепційні засади художнього мислення сучасного флейтиста: монографія – Львів: Наукове товариство імені Т. Г. Шевченка, – 378 с.

26. Колодуб Л. (1998). Деякі думки щодо сучасного стану музики духової: Україна музична. – С. 19–20.

27. Кугутяк М. (1993). Галичина: сторінки історії: нарис суспільно політичного руху (XIX ст. — 1939 р.). - Івано-Франківськ — 200 с.

28. Куций Іван (2006). Українська науково-історична думка Галичини

(1830-1894 pp.): рецепція національної історії. - Тернопіль: Джура. — 219 с.

29. Круль П. Ф. (2000). Історичні критерії національного духового інструментального мистецтва в Україні XVIII ст. Науковий вісник НМАУ ім. П.І. Чайковського. Музичне виконавство. –К. – Вип. 8 – С. 154–163.

30. Круль П. Ф. (2000). Національне духове інструментальне мистецтво українського народу: Малодосліджені сторінки історії: Нац. муз. акад. України ім. П. І. Чайковського ; [відп. ред. Ляшенко І. Ф.]. – К. – 324 с.

31. Круль П. Ф. Духовий інструментарій в історії музичної культури України : підручник для вищих музичних закладів IV рівня акредитації.– Івано-Франківськ: Прикарпат. нац. ун-т ім.. В. Стефаника. -2019 с.

32. Круль П. Ф. (2013). Питання походження національного духового інструментарію в контексті музичної україністики. - Національна музична акад. України ім. П.І. Чайковського. Науковий вісник. – К. – Вип. 14. – С. 88–97.

33. Круль П. Ф. (2000) Розвиток національного духового інструментального мистецтва кінця XVIII – початку XIX століть. Історія в школі. – К. : Вид-во «Етносфера». – № 1. – С. 37–40.

34. Литвин В. М. (2006). Історія України: підручник, ред. В. А. Смолій. – Київ: Наукова думка. – 728 с.

35. Мазепа Л.(2003). Шлях до музичної академії у Львові. Наукове видання у двох томах. – Л. Споллом. – Ч. 1. 287 с.

36. Мазепа Л. (2003). Шлях до музичної академії у Львові. Наукове видання у двох томах. – Л. Споллом. – Ч. 2 199 с.

37. Мельник О., Гундер П. (2021). Кларнетисти Івано-Франківської області: історико-ретроспективна розвідка. Історія становлення та перспективи

розвитку духової музики в контексті національної культури України та зарубіжжя. Збірник наукових праць. Випуск 13/упорядник С. Д. Цюлюпа. – Рівне: Волинські обереги. – 180 с.

38. Музичне краєзнавство Буковини: хрестоматія: навчальний посібник до курсу "Музичне краєзнавство" (2008). Вип. 3- Чернівці: Рута. – 79 с.

39. Муха А. І. (2004). Композитори України та української діаспори : довідник – К. : Музична Україна.. – 351 с.

40. Попович М. (1999). Нарис історії культури України. – К. : Артк. – 532

41. Посвалюк В. Т., Посвалюк К. В. (2010), Історія кафедри духових і ударних інструментів НМАУ імені П. І. Чайковського у фотографіях. – К. : НМАУ ім. П. І. Чайковського.- 224 с.

42. Рудчук Ю. (2001). Духова музика України XVIII-XIX століттях : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня. канд. мистецтвознавства : спец. 17.00.03 «Музичне мистецтво» – К.. – 28 с.

43. Рудчук Ю. А. (2006). Духова музика в Україні (XVIII-XIX ст.).– К. – 228 с.

44. Саїнчук К. (2011). Музична освіта Буковини. – Чернівці: Золоті літаври. 320 с.

45. Сарбей В. Г. (1999). Національне відродження України [Текст]. – К.: Альтернативи. – 336 с.

46. Семочко О. (2022). Конкурси виконавців на духових та ударних інструментах в історії музичного мистецтва України: дипломна робота на здобуття освітнього ступеня «бакалавр», - Рівне. – 63 с.

47. Сверлюк Я. В. (2001). З історії розвитку духової музики на

Волинському Поліссі. Поліссезнавство: наукові фольклорно-етнологічні та мистецтвознавчі студії. – Рівне : Волинські обереги. – С. 96–100.

48. Сухий Олексій. (1999). Галичина: між Сходом і Заходом: нариси історії XIX — початку XX ст. - 2-е вид. — Львів, - 226 с.

49. Сторінки історії Львівської Національної музичної академії імені М.В. Лисенка. (2008). Науково-популярне видання .- Львів: Сполом. -209 с.

50. Терлецький М. М. (2006). Історія розвитку духового оркестру: навчальний посібник. – Рівне: Волинські обереги. -156

51. Черепанин М. (1997). Музична культура Галичини. – К. : Вежа. – 328 с. 10.

52. Чернівці. Історія та сучасність. – Залуцький О. – розділ Музична культура і освіта Чернівців (2009). – Чернівці: Зелена Буковина.

53. Церковник С. І. (2020). Історико-правові засади становлення та функціонування українських наукових, громадських та культурно-освітніх інституцій Східної Галичини у 1848–1939 рр.: монографія. - Львів : «Галицька видавнича спілка». - 148 с.

54. Цюлюпа С. Д. (2012). Історія кафедри духових та ударних інструментів Рівненського державного гуманітарного університету: минуле і сучасне. Навчальний посібник.-Рівне: видавець О. Зень. -240с.

55. Цюлюпа С. Д. (2022). Кандидатські та докторські дисертації духовиків України в освітньому процесі мистецьких закладів вищої освіти. Збірник наукових праць «Історія становлення та перспективи розвитку духової музики в контексті національної культури України та зарубіжжя». Випуск №14 /Упорядник С. Д. Цюлюпа. – Рівне: Волинські обереги. -131 с.

56. Філіпчук Н. О. (2011). Розвиток особистісних якостей майбутніх музикантів-педагогів у вищих навчальних закладах Західної України (перша половина ХХ століття) . – Чернівці: Зелена Буковина.- 186 с.
57. Шамаєва К. І.(1996). Музична освіта в Україні у першій половині ХІХ ст.: навч. пос.- Київ. -112с.
58. Щербаківський (1997). Духові оркестри, хори і капели на Україні.- Київ: Музика. -ч 10.-с. 206-213.
59. Юцевич Є. (1998). Музичні інструменти. - К.: Держ.видавн.образотворчого мист. і муз.літ.-218с.
60. Яремко Б. (1998). Бойківська сопілкова музика. – Львів. – 126 с.
61. Ярошенко І. (1999). Мистецький колектив і національне відродження. Гуманістичний вісник. Львівське міжобласне гуманітарне товариство. – Львів. – Ч. 1–2. – 84 с.
62. Ярошенко І. (2004). Мистецтвом встелені шляхи. – Чернівці : Прут. – 220 с.

ДОДАТКИ

Додаток А

Ігор Куєк

Випускник Кіцманської ДМШ імені В. Івасюка

Додаток Б

Додаток В

Ярослав Володимирович Кушнір

викладач класу флейти

Чернівецької ДМШ №1

Додаток Г

Олександра Оленюк

випускниця Кіцманської ДМШ імені В. Івасюка

Глащук Тетяна Василівна

Додаток Д

**Симфонічний оркестр Чернівецької обласної філармонії
в центрі Й.Созанський – головний диригент
та художній керівник, заслужений діяч мистецтв України**